

Dialogodocument Hellendoorn 2040

Resultaat van stap 4 van het project Hellendoorn 2040

8 juli 2025

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	1
Drie toekomstverkenningen	1
Van toekomstverkenningen naar de Koers voor Hellendoorn	1
Voorlopig beeld: de eerste potloodschets van de Koers op weg naar 2040	2
2. Inleiding	7
2.1 Omgevingsvisie Hellendoorn 2040.....	7
2.2 Stappenplan Omgevingsvisie	7
2.3 Stap 4: Toekomstverkenningen en dialoogdocument	8
3. Vier vraagstukken voor de toekomst.....	10
3.1 Bouwen aan leefbare kernen en wijken	11
3.2 Iedereen doet mee	12
3.3 Vitaal platteland	14
3.4 Toekomstbestendig ontwikkelen.....	15
4. Drie toekomstverkenningen.....	17
4.1 Een gemeente in beweging, midden in een technologische topregio	17
4.2 Groene gemeente met een groen hart.....	21
4.3 Authentieke gemeente	25
5. Op weg naar een koers voor Hellendoorn	29
5.1 Voorzet strategische keuzes	29
5.2 Drie mogelijke keuzes en nog heel veel vragen.....	30
6. Participatie bij het dialoogdocument	31
6.1 Van vraagstukken naar toekomstverkenningen	31
6.2 Ontwerpatelier met ambtenaren	31
6.3 Dialoogsessie met stakeholders	32
6.4 Reflectiesessie met inwoners.....	32
6.5 Verkenningen met het college.....	32
6.6 Dialoogavond raadsleden, collegeleden en ambtenaren.....	33
6.7 Opstellen dialoogdocument	33
Bijlagen	34

1. Samenvatting

De gemeente Hellendoorn werkt aan een brede Omgevingsvisie. Daarin legt de gemeente haar ambities voor de lange termijn vast. De hoofdvraag daarbij is hoe we ervoor kunnen zorgen dat het ook in 2040 zo goed wonen, ondernemen en ontspannen is. De voorbereiding van de Omgevingsvisie verloopt in een aantal stappen. Dit Dialoogdocument is het resultaat van stap 4: 'toekomstverkenningen'. Het dialoogdocument is de basis voor het maken van definitieve keuzes over de Koers voor Hellendoorn in stap 5.

Drie toekomstverkenningen

De kern van stap 4 was de voorbereiding van drie toekomstverkenningen. We hebben in beeld gebracht wat er zou kunnen gebeuren als we een bepaald thema centraal zouden stellen voor de toekomst. Wat zou er kunnen gebeuren als we gaan meegroeien met de regio? Wat zou er kunnen gebeuren als we duurzaamheid centraal stellen? En wat zou er kunnen gebeuren als we maximaal inzetten op het behoud van wat er nu is? Dat hebben we onderzocht in de verkenningen groeiende gemeente, de groene gemeente en de oorspronkelijke gemeente.

Tabel 1 Invloed van de geschetste toekomsten op de bevolkingsomvang

Groeiende gemeente	Groene gemeente	Oorspronkelijke gemeente
Een gemeente in beweging, midden in een technologische topregio.	Een groene gemeente met een groen hart, waarin duurzaamheid geen doel is, maar een manier van leven.	Traditie, samenredzaamheid en vernieuwing dragen bij aan het behoud van de unieke identiteit van Hellendoorn.
De bevolking groeit	De bevolking daalt	De bevolking blijft gelijk

De toekomstverkenningen zijn mogelijke ontwikkelingsrichtingen voor Hellendoorn. Maar ze zijn niet de waarheid. We kunnen tenslotte niet in de toekomst kijken. Het is ook niet de bedoeling om voor een van de drie toekomsten te kiezen. De toekomstverkenningen hebben we gebruik als een middel om ons te informeren over de grote vraagstukken, kansen en aandachtspunten in de toekomst. Ze hebben ons nieuwe dingen geleerd en aan het denken gezet.

Van toekomstverkenningen naar de Koers voor Hellendoorn

De toekomstverkenningen hebben belangrijke ideeën en bouwstenen opgeleverd voor het bepalen van de Koers voor Hellendoorn. In gesprekken binnen de organisatie én met mensen van buiten, hebben we getoetst of we op basis van de verkenningen ook echt keuzes kunnen maken. Tijdens deze gesprekken ontstond een eerste beeld van hoe de toekomst

Figuur 1 Van verkenningen naar bouwstenen, naar koers

van Hellendoorn eruit kan zien. Dit voorlopige beeld gebruiken we als basis om verder te werken aan de koers voor Hellendoorn.

Voorlopig beeld: de eerste potloodschets van de Koers op weg naar 2040

De koers die we uiteindelijk kiezen baseren we op de situatie nu, verwachte ontwikkelingen, onze missie, en de grote uitdagingen die we zien op weg naar 2040. Dit doen we met behoud van onze identiteit die onze gemeente kenmerkt.

Een mooie uitgangspositie

De gemeente Hellendoorn is een gemeente met veel bijzondere kwaliteiten (zie Het Verhaal van Hellendoorn). De gemeente Hellendoorn is ook een gemeente met zeven heel verschillende kernen en buurtschappen (Hellendoorn, Haarle, Daarle, Daarlerveen, Nijverdal, Marle, Egede, Hancate, Eelen en Rhaan). Ze hebben elk een eigen ontstaansgeschiedenis, een eigen plek en rol binnen de gemeente en een eigen lokale cultuur (zie Wiki van Hellendoorn).

Wat onze inwoners verbindt, is dat ze de groene omgeving waarin ze wonen enorm waarderen. Ze zijn trots op het dorpse, het open agrarische landschap, de sociale netwerken en het bruisende verenigingsleven. Het is daarom geen wonder dat veel inwoners hun fijne leefomgeving willen behouden voor de toekomst. Niet alleen voor zichzelf en hun kinderen, maar ook voor de vele bezoekers aan onze gemeente.

Verskillende onderzoeken onderschrijven onze mooie uitgangspositie (zie Wiki van Hellendoorn). De meeste kernen en wijken scoren bovengemiddeld op de landelijke Leefbaarometer. Volgens de Stichting Atlas Nederlandse gemeente is de gemeente Hellendoorn, gebaseerd op een uitgebreid onderzoek, op dit moment de gelukkigste gemeente van Nederland. De nationale Monitor Brede Welvaart tenslotte geeft aan dat de gemeente Hellendoorn op een heleboel onderwerpen hoog scoort in vergelijking met andere gemeenten.

De basis staat onder druk

Toch is niet vanzelfsprekend dat deze kwaliteiten voor de toekomst behouden blijven. Verschuivende (toekomstige) ontwikkelingen zetten de leefbaarheid en de sociale samenhang

in onze gemeente onder druk. Door de vergrijzing bijvoorbeeld komt de zorg voor elkaar onder druk te staan. En door een tekort aan klanten en de groei van digitale voorzieningen loopt het voorzieningenniveau in de kernen terug. Tegelijkertijd krijgen we te maken met (de gevolgen van) grote nationale opgaven. Denk aan de betaalbaarheid van de zorg, het woningtekort, de stikstofproblematiek, de opvang van vluchtelingen, de toekomst van de agrarische sector en de energietransitie. Opgaven waaraan de gemeente samen met haar inwoners, ondernemers en partners een bijdrage moet leveren. Een bijdrage die recht doet aan de wensen van de lokale gemeenschap (behouden van al het goede), maar ook vraagt om scherpe keuzes.

Eén centrale missie, vier grote uitdagingen

We willen dat de gemeente Hellendoorn in 2040 nog steeds voor iedereen een fijne plek is om te wonen, te ondernemen en te ontspannen. Dat is onze missie en het uitgangspunt bij de voorbereiding van de brede omgevingsvisie. Om dat te bereiken liggen vier grote uitdagingen op ons pad. Dat baseren we op de Wiki en het Verhaal van Hellendoorn en alle bijdragen die we bij de voorbereiding van dit dialoogdocument hebben gekregen.

1. **Bouwen aan leefbare kernen en wijken**

Daaronder verstaan we kernen en wijken met voldoende en passende woningen, werkgelegenheid en (dagelijkse) voorzieningen. De kernen en wijken zijn voldoende groen én veilig.

2. **Werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen**

Met 'Iedereen doet mee' bedoelen we een gemeente waarin alle inwoners kunnen deelnemen aan het dagelijks leven in de samenleving. Alle inwoners hebben bijvoorbeeld toegang tot onderwijs, werk, zorg, sport, vrijwilligerswerk en sociale contacten. Wat ook iemands leeftijd, achtergrond, beperking of persoonlijke situatie is. De fysieke leefomgeving kan daaraan bijdragen door ontmoeting te ondersteunen en uit te nodigen tot gezond gedrag. We willen de leefomgeving ook zo inrichten dat deze bijdraagt aan een positieve gezondheid van onze inwoners.

3. **Versterken van een vitaal platteland**

Een vitaal platteland is een landelijk gebied waar mensen goed kunnen wonen, werken en leven. Er zijn voldoende voorzieningen, werkgelegenheid, goede bereikbaarheid en een sterke sociale samenhang. Tegelijk is er aandacht voor landbouw, natuur, landschap en recreatie. De kwaliteit van het gebied blijft in balans, zodat het platteland aantrekkelijk blijft voor bewoners, ondernemers en bezoekers.]

4. **Toekomstbestendig en duurzaam ontwikkelen**

Alles wat we nu doen, kan gevolgen hebben voor de toekomst. Niet alleen richting 2040 maar ook ver daarna. Door toekomstbestendig en duurzaam te ontwikkelen houden we rekening met die gevolgen. Toekomstbestendig ontwikkelen betekent dat je bij het kiezen van plekken voor bepaalde functies en het bouwen of inrichten van gebieden al rekening houdt met die toekomst. Het gaat erom dat iets ook over twintig of meer jaar nog goed werkt en past bij wat mensen dan nodig hebben.

Denk bijvoorbeeld aan levensloopbestendige woningen die geschikt blijven voor jong en oud. Denk aan maatschappelijke accommodaties en gebouwen die energiezuinig zijn, of wijken die kunnen omgaan met extreem weer. Je kijkt niet alleen naar wat nu nodig is, maar ook naar wat later belangrijk wordt. Duurzaam ontwikkelen richt zich meer op keuzes en ontwikkeling die de aarde zo min mogelijk belasten. Door bijvoorbeeld het hergebruiken van materialen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen zoals zonne- en windenergie.

Voorzet strategische keuzes

Op basis van de eerder benoemde uitdagingen en de input uit deze fase, is er een rode draad naar voren gekomen. Deze rode draad bestaat uit drie met elkaar samenhangende keuzes.

Keuze 1: gematigde groei

Om te bouwen aan sterke kernen en wijken en te werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen, lijkt er draagvlak te zijn voor een toekomst waarin de gemeente Hellendoorn, gematigd gaat groeien. Door gematigde groei kunnen we ook op termijn belangrijke voorzieningen in de kernen en wijken behouden. Bovendien draagt gematigde groei bij aan het behoud van een gezonde bevolkingsopbouw in de gemeente. Door jongeren en (jonge) gezinnen vast te houden en aan te trekken, is onze gemeenschap beter opgewassen tegen de gevolgen van de vergrijzing. Dit vormt ook de basis voor noaberschap: mensen die elkaar kennen, helpen en zich samen inzetten voor hun leefomgeving. Een gezonde bevolkingsopbouw heeft bovendien een positief effect op het behoud van het rijke verenigingsleven wat onze inwoners zo waarderen.

Om de leefbaarheid en sociale samenhang te behouden zouden we in elke kern woningen moeten bouwen en niet alleen voor onze eigen inwoners, maar ook voor mensen van buiten de gemeente. Hoeveel woningen we daarvoor moeten bouwen en wat voor soort woningen weten we nog niet precies. We bouwen sowieso tot 2040 in totaal 2.000 woningen om te voorzien in de eigen woningbehoefte (1.000 volgens Routekaart en 1.000 tussen 2033 en 2040). Daarbovenop denken we aan nog eens 1.000 tot 2.000 woningen om te voorzien in de gematigde groei. De realisatie daarvan deels doorlopen tot in de jaren na 2040. Per kern zal maatwerk nodig zijn om de leefbaarheid op peil te houden. Per kern/wijk zullen we ook goed moeten kijken naar wat dat betekent voor het groen en mogelijkheden om verder te vergroenen.

Met de realisatie van 1.000 tot 2.000 woningen gaan we ook een aandeel leveren in de Regionale Ontwikkelstrategie (ROS) van de Regio Twente.

Keuze 2: De agrarische sector blijft een belangrijk deel uitmaken van onze identiteit

We streven naar behoud van een vitale agrarische sector met behoud van de natuur. Samen met de boeren en de provincie willen we zoeken naar een toekomstbestendige transformatie. In de omgevingsvisie schetsen we daarvoor de hoofdlijnen.

Wat er precies mogelijk en nodig is voor een vitaal platteland, het behoud van de natuur en een goede toekomst voor onze boeren, vraagt om een nadere uitwerking. We gaan starten

met een inventarisatie van het buitengebied, om over de concrete uitwerking het goede gesprek te kunnen voeren. Hoe we een toekomstbestendige agrarische sector in onze gemeente kunnen behouden. Hoe we omgaan met rood voor rood. Hoe functiemenging en andere economische dragers kunnen bijdragen aan een vitaal platteland. Hoe we de kwaliteit van het landschap kunnen behouden. En hoe we de sociale cohesie kunnen behouden en versterken. Een vitaal platteland draait namelijk niet alleen om economische en ecologische waarden, maar ook om gemeenschapszin en verbondenheid.

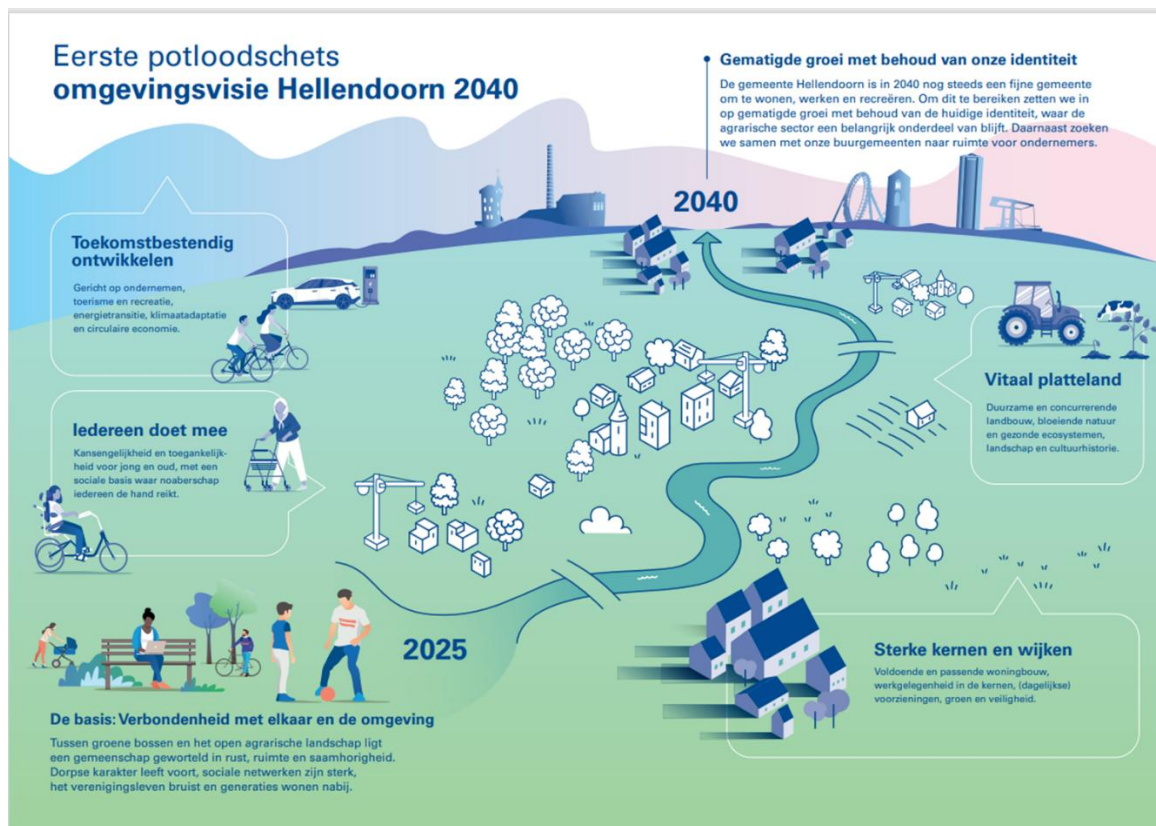
We realiseren ons dat het bouwen van woningen alle de kernen (zie keuze 1) gevolgen kan hebben voor de ruimte die er straks is voor de landbouw. Die gevolgen willen we zoveel mogelijk beperken, door een goede afweging te maken bij de locatiekeuze voor woningen.

Keuze 3: Samen met de buurgemeenten zoeken naar meer ruimte voor ondernemers

Kiezen voor meer woningen, behoud van de natuur en een toekomst voor onze boeren betekent dat er minder ruimte overblijft voor uitbreiding van bedrijventerreinen binnen onze gemeentegrenzen. We willen ruimte blijven bieden aan kleinschalige ontwikkelingen voor lokaal gebonden bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan het kleinschalig bedrijventerrein voor het dorp Hellendoorn. Voor meer grootschalige ontwikkeling van bedrijventerrein kijken we naar samenwerking met onze buurgemeenten. We willen met hen in gesprek om daarvoor een oplossing te vinden. Uitgangspunt daarbij is dat we de bedrijven die al in onze gemeente zijn gevestigd een goede toekomst willen geven. Verder zetten we in op vitalisering, herstructurering en slim ruimtegebruik op de bestaande bedrijventerreinen.

Drie mogelijke keuzes en nog heel veel vragen

Bovenstaande keuzes zijn een eerste aanzet voor de Koers voor Hellendoorn. Maar het zijn nog geen beloften. De keuzes kunnen wel richting geven aan het gesprek dat we met de samenleving gaan voeren. Daarnaast zijn er nog veel meer keuzes te maken. Hoe bijvoorbeeld toekomstbestendige ontwikkelen (denk aan: energietransitie, klimaatadaptatie, recreatie en toerisme, circulaire economie) past in deze schets. En welke kansen en aandachtspunten we zien ten aanzien van kansengelijkheid, veiligheid en mobiliteit. Voor al deze onderwerpen wordt in de volgende stap nader en meer definitief de Koers bepaald. We realiseren ons dat de ontwikkelingen niet ophouden in 2040. De keuzes die we nu maken, hebben ook invloed op de jaren daarna. In het Koersdocument geven we daarom een eerste doorkijk naar de mogelijke gevolgen na 2040.

Figuur 2 Eerste potloodschets van de toekomst van Hellendoorn

2. Inleiding

Onze samenleving verandert snel. We staan voor grote uitdagingen op het gebied van wonen, duurzaamheid, gezondheid en ons buitengebied. Om richting te geven aan deze ontwikkelingen bereidt de gemeente Hellendoorn, samen met inwoners en stakeholders, een brede omgevingsvisie voor. Die visie beschrijft onze ambities en koers op weg naar Hellendoorn in 2040.

2.1 Omgevingsvisie Hellendoorn 2040

In de omgevingsvisie staat straks wat de gemeente, inwoners, ondernemers en organisaties met elkaar belangrijk vinden voor de toekomst van de gemeente Hellendoorn. En wat we moeten doen, zodat het dan ook nog goed leven en ondernemen is in onze gemeente. Dat kan over van alles gaan. Bijvoorbeeld over alles wat we buiten zien en ervaren. Denk aan de gebouwen, de ontmoetingsplekken, de natuur, de landbouw, de wegen en de voorzieningen. Maar het gaat ook over onze gezondheid en veiligheid. Over de zorg voor elkaar en de zorg voor mensen die extra hulp nodig hebben. Over hoe de gemeente haar rol vervult. En over hoe we onze gemeente goed door kunnen geven aan toekomstige generaties.

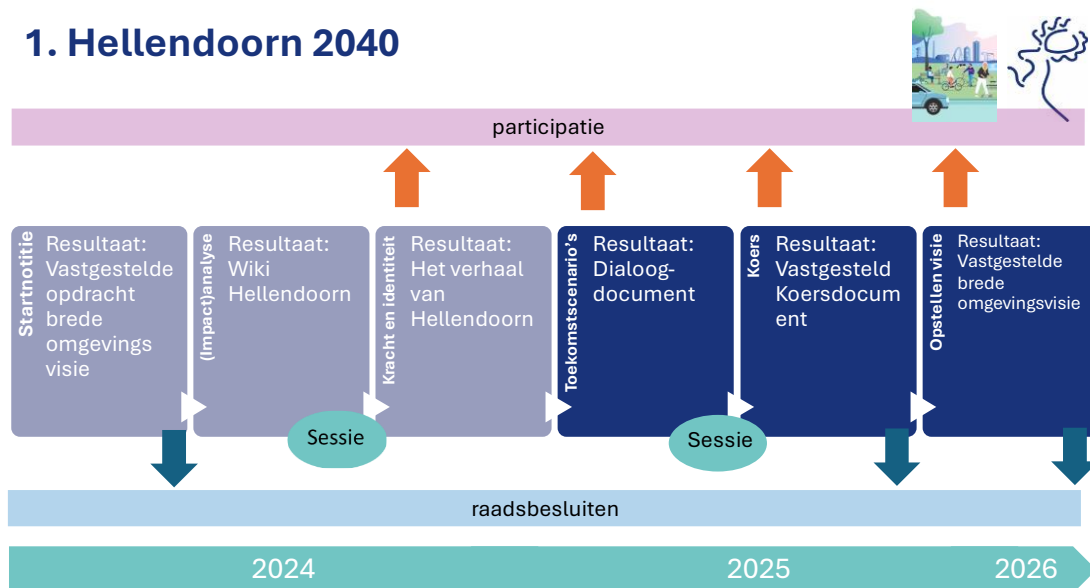
2.2 Stappenplan Omgevingsvisie

We bereiden de brede omgevingsvisie in zes stappen voor (zie figuur 1). We hebben al meerdere stappen gezet:

1. We zijn begonnen met het opstellen van een startnotitie (stap 1). Daarin hebben we aangegeven wat we gaan maken: een brede omgevingsvisie. We hebben ook de vragen waarop de omgevingsvisie in ieder geval antwoord moet geven vastgelegd. En we hebben beschreven hoe we de omgevingsvisie gaan maken en met wie. De gemeenteraad heeft dit document op 24 september 2025 vastgesteld.
2. We hebben de geschiedenis van Hellendoorn en het lokaal, regionaal en landelijk beleid op een rij gezet (stap 2). Samen met cijfers over onze gemeente vormt dit de 'Wiki van Hellendoorn'.
3. In november-december vorig jaar waren we buiten op straat om met inwoners te spreken. We hebben hen gevraagd naar de identiteit van onze gemeente en de kwaliteiten die behouden moeten worden voor de toekomst. Ook hebben we vragenlijsten voor inwoners en ondernemers uitgezet en organiseerden we een dialoogavond. De uitkomsten staan in 'Het verhaal van Hellendoorn' (stap 3).

De Wiki van Hellendoorn is op 11 februari 2025 vastgesteld door het college. Het definitieve besluit over het Verhaal van Hellendoorn is om 11 maart 2025 door het college genomen. Ze vormen samen de basis voor de ordening van de grote opgaven van Hellendoorn en de drie toekomstverkenningen die in dit dialoogdocument zijn opgenomen.

1. Hellendoorn 2040

Figuur 3: Stappenplan Hellendoorn 2040

2.3 Stap 4: Toekomstverkenningen en dialoogdocument

Stap 4, waar dit dialoogdocument het resultaat van is, richtte zich op het verkennen van de toekomst. Daarvoor hebben we allereerst verkend hoe de opgaven uit de Wiki en het Verhaal van Hellendoorn met elkaar samenhangen. We hebben vier grote uitdagingen en zestien deelvraagstukken benoemd, waar we op weg naar de toekomst een antwoord op moeten geven. Vervolgens hebben we rond die vraagstukken drie toekomstverkenningen opgesteld: de groeiende gemeente, de groene gemeente en de oorspronkelijke gemeente.

In het kort zijn de toekomstverkenningen **mogelijke ontwikkelingsrichtingen** voor de gemeente Hellendoorn. De toekomstverkenningen zijn niet de waarheid. Ze zijn een middel om ons te informeren, te inspireren, te confronteren en het gesprek te voeren. Ze leren ons nieuwe dingen, zetten ons aan het denken en leveren de bouwstenen op voor de uiteindelijke Koers voor Hellendoorn (stap 5).

Bij de voorbereiding van de toekomstverkenningen hebben we bewust de extremen opgezocht om tot nieuwe perspectieven en ideeën voor de gemeente Hellendoorn te komen. We hebben daarbij geïnventariseerd wat we kunnen of moeten doen om dat toekomstbeeld te bereiken. En we hebben gekeken naar de kansen en aandachtspunten in die toekomst.

Een eerste potloodschets

Onze collega's, stakeholders (bijvoorbeeld de corporatie, zorgorganisaties en andere overheden) en vertegenwoordigers van inwonersorganisaties (Plaatselijke Belangen, wijkverenigingen, ouderenbonden enzovoort) hebben een bijdrage geleverd aan de toekomst-

verkenningen. Daarna hebben we ze met het college en raadsleden besproken. Het doel daarvan was toetsen of de toekomstverkenningen een goede basis zijn voor het gesprek over de Koers. De rode draad die uit alle gesprekken naar voren kwam is opgenomen in een eerste potloodschets van de toekomst van Hellendoorn (hoofdstuk 4). Deze potloodschets is het vertrekpunt voor de volgende stap in het project: het opstellen van het Koersdocument.

Leeswijzer/Inhoud dialoogdocument

De opgaven voor de toekomst vindt u in hoofdstuk 2 van dit dialoogdocument. In hoofdstuk 3 staan de drie toekomstverkenningen beschreven. De eerste potloodschets van de toekomst van de gemeente Hellendoorn is weergegeven in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 staat de toelichting op de participatie bij de toekomstverkenningen en het dialoogdocument.

Bij dit dialoogdocument horen twee aanvullende bijlagen:

1. Verslag van de dialoogsessie met stakeholders op 17 april 2025.
2. Verslag van de reflectiesessie met vertegenwoordigers van de inwonersorganisaties op 7 mei 2025.

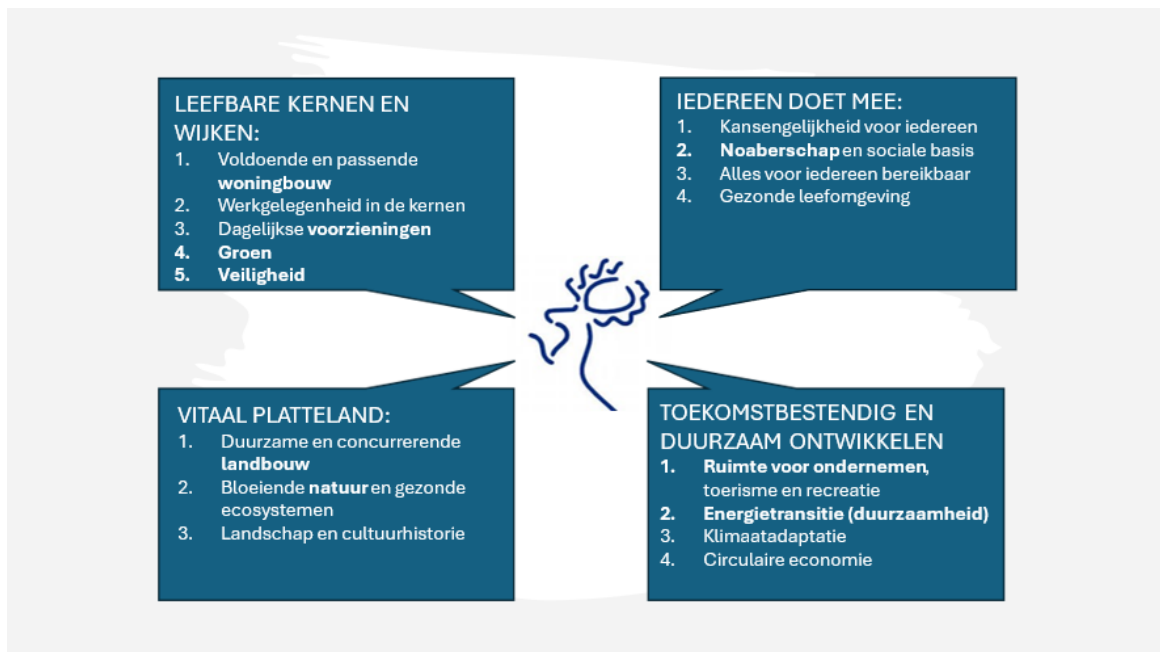
3. Vier vraagstukken voor de toekomst

De gemeente Hellendoorn is een relatief kleine gemeente in Nederland met veel bijzondere kwaliteiten (zie Het Verhaal van Hellendoorn). Hellendoorn is ook een gemeente met zeven heel verschillende kernen en buurtschappen (Hellendoorn, Haarle, Daarle, Daarlerveen, Nijverdal, Marle, Egede, Hancate, Eelen en Rhaan). Ze hebben elk een eigen ontstaansgeschiedenis, een eigen plek en rol binnen de gemeente en een eigen lokale cultuur (zie Wiki van Hellendoorn).

Wat onze inwoners verbindt, is dat ze trots zijn op en blij zijn met de groene omgeving waarin ze wonen, het dorpse, het open agrarische landschap, de sociale netwerken en het bruisende verenigingsleven. Het is dan ook geen wonder dat veel inwoners en ondernemers, hun fijne leefomgeving willen behouden voor de toekomst. Niet alleen voor zichzelf en hun kinderen, maar ook voor de vele bezoekers aan onze gemeente. Om dat te bereiken is er behoefte aan meer woningen. De bestaande voorzieningen moeten voor de toekomst behouden blijven. Er is ook voldoende ruimte nodig voor de natuur, de landbouw en onze ondernemers. En we moeten werken aan veiligheid. In de brede omgevingsvisie prioriteren we deze vraagstukken en vertalen we ze in ambities en doelen.

Net als andere gemeenten in Nederland wordt ook de gemeente Hellendoorn geconfronteerd met grote nationale vraagstukken. Denk aan de betaalbaarheid van de zorg, de woningbouwopgave, de stikstofproblematiek, de opvang van vluchtelingen, de toekomst van de agrarische sector en de energietransitie (zie de Wiki van Hellendoorn). Vraagstukken waarop inwoners, ondernemers en de lokale overheid met elkaar invulling aan moeten geven. Een invulling die aan de ene kant recht doet aan de wensen van de lokale gemeenschap (behouden van al het goede) en aan de andere kant een bijdrage levert aan het grotere geheel.

We willen dat de gemeente Hellendoorn in 2040 nog steeds voor iedereen een fijne plek is om te wonen, te ondernemen en te ontspannen. Dat is onze missie en het uitgangspunt bij de voorbereiding van de brede omgevingsvisie. Om dat te bereiken liggen vier grote en met elkaar samenhangende uitdagingen op ons pad (zie Figuur). Dat baseren we op de Wiki en het Verhaal van Hellendoorn en alle bijdragen die we bij de voorbereiding van dit dialoogdocument hebben gekregen.

Figuur 4: Vraagstukken voor de toekomst. Inwoners en ondernemers vinden de acht dikgedrukte deelopgaven het belangrijkste.

3.1 Bouwen aan leefbare kernen en wijken

Daaronder verstaan we kernen en wijken met voldoende en passende woningen, werkgelegenheid en (dagelijkse) voorzieningen. De kernen en wijken zijn groen én veilig. In het kort betreft deze uitdaging dus de kwaliteit van de zichtbare leefomgeving in de kernen en wijken in de gemeente. De daadwerkelijke uitwerking van deze uitdaging kan per kern/wijk verschillend zijn. Op hoofdlijnen speelt voor iedere kern/wijk een aantal samenhangende vraagstukken:

1. Voldoende en passende woningen

Op korte termijn is er in elke kern of behoefte aan meer woningen. Dit komt door groei van de bevolking, het kleiner worden van huishoudens en de vergrijzing. Er is vooral sprake van een tekort aan betaalbare woningen. Er zijn ook lange wachttijden voor sociale huurwoningen. Ook voor de lange termijn verwachten we dat er woningbouw is.

De vraag is: hoe kunnen we de woningvoorraad op lange termijn goed te laten aansluiten bij de wensen van onze inwoners?

2. Werkgelegenheid in de kernen

We verwachten dat in meerdere kernen en wijken de lokale werkgelegenheid af gaat nemen. Dat kan een gevolg zijn van de digitalisering maar ook door groei of verhuizen naar andere gebieden. Hierdoor werken minder mensen in hun eigen kern en reizen

zij vaker naar andere plekken. Dit kan invloed hebben op hoe levendig een kern overdag is, hoeveel voorzieningen er blijven en op de sociale samenhang.

De vraag is: hoe kunnen we de werkgelegenheid in de kernen vasthouden zodat er voor onze inwoners ook mogelijkheden blijven om dichtbij huis te werken?

3. (Dagelijkse) voorzieningen

In verschillende kernen en wijken in de gemeente komen basisvoorzieningen onder druk te staan. Het gaat bijvoorbeeld om scholen, zorg, winkels, sportmogelijkheden en ontmoetingsplekken. Oorzaken voor de druk op de voorzieningen zijn onder andere de vergrijzing en veranderend (koop)gedrag van bewoners. Dit kan gevolgen hebben voor het dagelijks leven en de samenhang in een kern.

De vraag is: hoe kunnen we bijdragen aan het behoud van de voorzieningen in onze kernen en wijken?

4. Groen

Onze inwoners hechten veel waarde aan voldoende groen in hun leefomgeving. Groen is ook van invloed op hoe prettig en gezond mensen hun omgeving ervaren. Hellendoorn is een gemeente met heel veel groen. Maar in de dorpen en wijken is het aandeel groen kleiner dan gemiddeld in Nederland.

De vraag is: hoe kunnen we ervoor zorgen dat er voldoende groen in onze kernen en wijken komt en blijft?

5. Veiligheid

De gemeente Hellendoorn is een relatief veilige gemeente. Toch kan de veiligheid op sommige plekken onder druk staan, bijvoorbeeld door meer verkeer of de manier waarop de openbare ruimte is ingericht. Ook verschillen in leefstijlen (bijvoorbeeld tussen jongeren en ouderen) kunnen leiden tot spanningen.

De vraag is: hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen in de gemeente zich veilig voelt?

3.2 Iedereen doet mee

Met 'Iedereen doet mee' bedoelen we een gemeente waarin alle inwoners kunnen deelnemen aan het dagelijks leven in de samenleving. Alle inwoners hebben bijvoorbeeld toegang tot onderwijs, werk, zorg, sport, vrijwilligerswerk en sociale contacten. Wat ook iemands leeftijd, achtergrond, beperking of persoonlijke situatie is. De fysieke leefomgeving kan daaraan bijdragen door ontmoeting te ondersteunen en uit te nodigen tot gezond gedrag. Tegelijkertijd moet de leefomgeving zo min mogelijk negatieve gevolgen hebben voor de gezondheid van onze inwoners. Onder deze uitdaging vallen vier vraagstukken:

1. Kansengelijkheid voor iedereen

Kansengelijkheid voor iedereen betekent dat iedereen dezelfde mogelijkheden heeft om mee te doen aan belangrijke onderdelen van het leven, zoals school en werk, maar ook de kans krijgt om gezond te leven en een passende plek heeft om te wonen. Het maakt daarbij niet uit waar iemand vandaan komt, hoeveel geld iemand heeft, of wat iemands achtergrond is. Het gaat erom dat mensen gelijke kansen krijgen om hun leven vorm te geven.

De vraag is: Hoe zorgen we er vanuit verschillende invalshoeken voor dat er gelijke kansen zijn voor iedereen en mensen naar eigen vermogen mee kunnen doen aan de samenleving?

2. Noaberschap en sociale basis

Noaberschap en de sociale basis gaan over de mensen, plekken en activiteiten in een buurt of dorp die zorgen voor onderlinge verbondenheid, ondersteuning en participatie. Denk aan familie, burens, vrienden, vrijwilligers, buurtcentra, sportverenigingen en scholen. Mensen voelen zich beter als ze zich gezien en gehoord te voelen, elkaar kunnen helpen en actief mee kunnen doen aan het dagelijks leven.

De vraag is: hoe dragen we vanuit wonen, voorzieningen, de openbare ruimte enzovoort bij aan goed noaberschap in onze gemeente?

3. Alles voor iedereen bereikbaar

Dat betekent dat voorzieningen ook letterlijk voor iedereen toegankelijk en bereikbaar moeten zijn. Dat kan fysiek zijn, maar ook digitaal. Je moet bijvoorbeeld een gebouw in kunnen komen of een website op kunnen komen. Je moet bij de voorzieningen in de kern kunnen komen. En als dat niet gaat, moeten er alternatieven voor je zijn. Zoals bezorging aan huis of een digitaal gesprek.

De vraag is: hoe zorgen we ervoor dat voorzieningen nabij, toegankelijk en goed bereikbaar blijven?

4. Gezonde leefomgeving

Een gezonde leefomgeving is ten eerste een leefomgeving die uitnodigt om naar buiten te gaan, elkaar te ontmoeten en te bewegen. Het komt het welzijn van de mensen ten goede. Ten tweede richt deze opgave zich op de milieuaspecten van de leefomgeving. Voorbeelden daarvan zijn een schone bodem, schoon water, schone lucht en weinig geluidsoverlast.

De vraag is: hoe zorgen we ervoor dat onze leefomgeving ook in 2040 nog gezond en schoon is?

3.3 Vitaal platteland

Een vitaal platteland is een landelijk gebied waar mensen goed kunnen wonen, werken en leven. Er zijn voldoende voorzieningen, werkgelegenheid, goede bereikbaarheid en een sterke sociale samenhang. Tegelijk is er aandacht voor landbouw, natuur, landschap en recreatie. De kwaliteit van het gebied blijft in balans, zodat het platteland aantrekkelijk blijft voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Onder de uitdaging vitaal platteland ligt een aantal vraagstukken die in samenhang moeten worden opgepakt:

1. Duurzame en concurrerende landbouw

Een groot deel van ons buitengebied is van oudsher agrarisch gebied. Maar voor de boeren verandert er veel. Ze krijgen te maken met strengere regels voor natuur, klimaat en water. Dat vraagt om verduurzaming. Tegelijk moeten de boeren kunnen blijven produceren op een manier die economisch haalbaar is. Dit betekent dat de sector zoekt naar een nieuwe, toekomstbestendige balans tussen aandacht voor het milieu en het behouden van een gezonde bedrijfsvoering. Daarbij spelen ook ontwikkelingen zoals technologische vernieuwing en veranderende consumentensen een rol.

De vraag is: Hoe kan de gemeente bijdragen aan de transitie naar een duurzame en concurrerende landbouw vóór 2040 met zo min mogelijk negatieve gevolgen voor de leefbaarheid en de natuur?

2. Bloeiende natuur en gezonde ecosystemen

Onze natuurgebieden staan onder druk. Door bijvoorbeeld stikstofuitstoot, verdroging en versnippering van gebieden is de kwaliteit van de natuur op veel plekken achteruitgegaan. Dit geldt ook voor de Sallandse Heuvelrug, waarvan een groot deel is aangemerkt als Natura 2000-gebied.

De vraag is: Hoe kunnen we de omstandigheden in onze natuurgebieden verbeteren, de biodiversiteit behouden en ecosystemen herstellen? Ecosystemen zijn systemen waarin planten, dieren, water en bodem samenwerken en elkaar in evenwicht houden.

3. Landschap en cultuurhistorie

Onze natuur, het agrarische landschap en de textielindustrie zijn belangrijke dragers voor de identiteit, het karakter en de uitstraling van onze gemeente.

De vraag is: Hoe kunnen we onze cultuurhistorie en een aantrekkelijk landschap behouden en versterken op weg naar 2040, rekening houdend met de grote uitdagingen waar we voor staan?

3.4 Toekomstbestendig ontwikkelen

Alles wat we nu doen, kan gevolgen hebben voor de toekomst. Niet alleen richting 2040 maar ook ver daarna. Door toekomstbestendig en duurzaam te ontwikkelen houden we rekening met die gevolgen.

Toekomstbestendig ontwikkelen betekent dat je bij het kiezen van plekken voor bepaalde functies en het bouwen of inrichten van gebieden al rekening houdt met die toekomst. Het gaat erom dat iets ook over twintig of meer jaar nog goed werkt en past bij wat mensen dan nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan levensloopbestendige woningen die geschikt blijven voor jong en oud. Denk aan maatschappelijke accommodaties en gebouwen die energiezuinig zijn, of wijken die kunnen omgaan met extreem weer. Je kijkt niet alleen naar wat nu nodig is, maar ook naar wat later belangrijk wordt.

Duurzaam ontwikkelen richt zich meer op keuzes en ontwikkeling die de aarde zo min mogelijk belasten. Door bijvoorbeeld het hergebruiken van materialen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen zoals zonne- en windenergie.

Onder toekomstbestendig en duurzaam ontwikkelen vallen vier vraagstukken:

1. Ruimte voor ondernemen, toerisme en recreatie

We moeten ervoor zorgen dat er genoeg ruimte blijft voor bedrijven, toerisme en recreatie. Dat is belangrijk voor de lokale economie, de werkgelegenheid en de leefbaarheid. Tegelijk moeten we rekening houden met natuur, wonen enzovoort. Daarom zoeken we naar een goede balans tussen groei en bescherming van de omgeving.

De vraag is: hoe kunnen we ervoor zorgen dat er voldoende ruimte blijft voor ondernemen, toerisme en recreatie zonder dat dat ten koste gaat van de kwaliteit van onze leefomgeving?

2. Energietransitie (duurzaamheid)

In Nederland wordt nog veel energie opgewekt uit fossiele brandstoffen zoals aardgas, olie en steenkool. Veel bedrijven en inwoners gebruiken deze energie. Dit zorgt voor CO₂-uitstoot en draagt bij aan klimaatverandering. De energietransitie is de omschakeling naar energie uit duurzame bronnen, zoals zon, wind en warmte uit de aarde. Dat betekent dat er veranderingen nodig zijn in hoe we energie opwekken, gebruiken en opslaan. Het is een complexe opgave waar techniek, ruimte, kosten en gedrag van mensen een rol in spelen.

De vraag is: hoe kunnen we samen met andere overheden en onze inwoners en ondernemers invulling geven aan de energietransitie zonder dat dat ten koste gaat van de ruimtelijke kwaliteit in onze kernen en op het platteland?

3. Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert. We krijgen vaker te maken met extreme weersomstandigheden, zoals hevige regenval, hitte, droogte en wateroverlast. Dit heeft gevolgen voor onze steden, dorpen, landbouw, natuur en infrastructuur.

Klimaatadaptatie is de opgave om onze leefomgeving zo in te richten dat we beter kunnen omgaan met deze veranderingen. De bestaande omgeving is daar vaak nog niet goed op voorbereid. Daardoor kunnen er problemen ontstaan, zoals schade aan gebouwen, onveilige situaties en gezondheidseffecten bij hitte.

De vraag is: Hoe kunnen we ervoor zorgen de gemeente goed is voorbereid op extreme weersomstandigheden, zoals hitte, droogte en wateroverlast?

4. Circulaire economie

De circulaire economie is een systeem, waarin producten en materialen zo lang mogelijk worden gebruikt, hergebruikt en gerecycled. Afval wordt zoveel mogelijk voorkomen. We worden daardoor minder afhankelijk van grondstoffen en producten gaan langer mee of zijn makkelijker te herstellen. Veel van de productieprocessen zijn nog niet ingericht om duurzamer te produceren. Ook ons koopgedrag sluit nog niet goed aan op hergebruik. De overgang naar een circulaire economie vraagt dus om aanpassingen in de manier waarop we produceren, consumeren en omgaan met materialen.

De vraag is: hoe kunnen we onze economie en samenleving zó inrichten dat ze vóór 2040 volledig circulair worden, met zo min mogelijk afval, hergebruik van materialen en minder afhankelijkheid van nieuwe grondstoffen?

4. Drie toekomstverkenningen

Met de vier grote uitdagingen en 16 vraagstukken als uitgangspunt, hebben we drie toekomstverkenningen opgesteld. Een toekomstverkenning kan gezien worden als een verkenning van wat er zou gebeuren in de gemeente, als bepaalde keuzes worden gemaakt. Een toekomstverkenning is niet de waarheid. Ze laat wel de samenhang zien tussen opgaven, keuzes en gevolgen. De toekomstverkenningen helpen ons daardoor de juiste beleidskeuzes te maken en ambities te stellen voor 2040.

4.1 Een gemeente in beweging, midden in een technologische topregio

‘Waar technologie en vooruitgang hand in hand gaan met een dynamische samenleving’

In deze toekomst sluit gemeente Hellendoorn aan bij het toekomstprofiel van de regio Twente, zoals dat is vastgelegd in het positionpaper De Kracht van Twente. De gemeente Hellendoorn is in deze toekomstverkenning onderdeel van de technologische topregio in een groene leefomgeving. We dragen er maximaal aan bij en plukken er de vruchten van. Water- en bodemsturend zijn het uitgangspunt bij de ruimtelijke verdeling van de ontwikkelopgaven die daaruit voortkomen.

Noaberschap en samenleving: de bevolking groeit

De bevolking neemt in deze toekomst flink toe. In 2040 heeft gemeente Hellendoorn 42.500 inwoners. Er stromen veel inwoners van buiten de gemeente in (uit de regio, uit Nederland en andere landen). Een deel van de inwoners is individualistischer ingesteld dan nu. Door een toename van sociale diversiteit zetten we in op kansengelijkheid, gezondheidspreventie (community-building), GGZ-aanpak, wijkcoaches en buurtgericht werken.

Wonen: Er worden 5.000 woningen gebouwd

Om de bevolkingsgroei mogelijk te maken realiseren we tot 2040 5.000 woningen. De woningen bouwen we verspreid over de gemeente. Het zwaartepunt ligt in Nijverdal. Rondom het station komen gestapelde woningen in hoge dichtheden. Een aantal oudere buurten in Nijverdal knappen we op en verdichten we. Aan de zuidkant van Nijverdal bouwen we een heel nieuwe wijk.

De kern Haarle verdubbelt. We verkennen bovendien de mogelijkheden om Nieuw-Heeten aan de Hellendoornse kant van de gemeentegrens meer ruimte te geven. En ook in Hellendoorn en de kleinere kernen komen er nieuwe woningen. Op de vrijkomende erven in het landelijke gebied is plek voor kleine hofjes van maximaal tien woningen.

Het verkeers- en vervoersnetwerk groeit mee. Het fietsnetwerk wordt geïntensiveerd, een aantal wegen wordt verbreed. Op het station in Nijverdal stoppen zo snel mogelijk ook Intercitytreinen. De A35 is in aanbouw.

Natuur: De natuur blijft in behouden

In deze toekomst is de natuur van grote waarde als ontspanningsgebied voor de regio. Het aanwezige groen binnen de rode contouren/in de kernen blijft zoveel mogelijk behouden.

Voorzieningen: Het voorzieningenniveau blijft op peil

Door de instroom van (jongere) inwoners is er zowel in het landelijk gebied als in kernen meer draagkracht voor maatschappelijke, commerciële en horecavoorzieningen. Het winkelcentrum in Nijverdal floreert. In de kleinere kernen komt meer draagkracht om de dagelijkse voorzieningen (huisarts, apotheek, winkels) te behouden. De nuldelyns zorg (algemene preventieve zorg) organiseren we meer samen met de regio. Technologische ontwikkelingen dragen bij aan onder andere de toegankelijkheid van de voorzieningen.

Ruimte voor ondernemen: de economie groeit

We worden een volwaardig onderdeel van de technologische topregio. De economie groeit. Om bedrijven de ruimte te geven, wordt het oppervlak aan bedrijventerreinen verdubbeld. In de zuidoosthoek van de gemeente realiseren we, vanuit de regionale gedachte, een nieuw bedrijventerrein samen met de buurgemeenten. Er komen vooral (circulaire) technologie gerelateerde bedrijven en er komt maakindustrie bij. Er is ook draagkracht voor een extra middelbare school.

Landbouw: er is minder ruimte voor landbouw

Voor woningbouw en bedrijventerreinen is extra ruimte nodig. Die ruimte gaat ten koste van de ruimte die er is voor de landbouw. De productie vindt bij voorkeur plaats in die gebieden waar de grond zich het best leent voor de landbouw zoals rondom Daarle en Daarlerveen.

Ook de agrarische sector maakt volop gebruik van de nieuwe technologische ontwikkelingen. De focus ligt op innovatie en toekomstbestendigheid van een concurrerende sector. Door de investeringen die daarvoor nodig zijn, neemt het aantal boerenbedrijven verder af.

Veiligheid: Veiligheid vraagt om extra investeringen

We bouwen in deze toekomst niet alleen voor onze eigen inwoners, maar ook voor de regio. Daardoor neemt het aantal verkeersbewegingen toe. Dat vraagt aan de voorkant om extra aandacht voor verkeersveiligheid. De groei mag ook niet ten koste gaan van het gevoel van veiligheid van onze inwoners.

Duurzaamheid: We gaan uiteindelijk over op kernenergie

Om de groei te ondersteunen, investeren we in de opwekking van duurzame energie. Tegelijkertijd wordt een Small Modular Reactor (SMR; kleine modulaire reactor) gerealiseerd die een deel van Zuidwest Twente van stroom voorziet. We leggen een kanaal aan om de reactor te kunnen koelen.

Rol gemeente: De gemeente regisseert de groei

De gemeente pakt in deze verkenning de regio op de ontwikkelingen. Ze stelt kaders, bewaakt de voortgang en zorgt dat afspraken worden nagekomen, waarbij alle betrokken partijen goed samenwerken aan een gemeenschappelijk doel. Een regisserende gemeente

bepaalt zeker niet alles zelf. Bij de kaderstelling (visie, beleid en regels) betreft ze inwoners en belanghebbenden.

De focus ligt in deze toekomst vooral op het realiseren van de regionale doelstellingen. Het regionale belang is groter dan het lokaal belang.

Een gemeente in beweging, midden in een technologische topregio

Waar technologie en vooruitgang hand in hand gaan met een dynamische samenleving
Hellendoorn groeit mee met de regio Twente.

Noaberschap en samenleving

- **Bevolking groeit**, in 2040 heeft Hellendoorn 42.500 inwoners.
- Er wonen meer inwoners die hier niet zijn geboren of opgegroeid.
- Er wonen jongeren, gezinnen en ouderen.

Woningen

- We bouwen **5.000 woningen**.
- We bouwen in de kernen en op het platteland.
- We bouwen gestapeld (ook hoog).
- Het verkeers- en vervoersnetwerk groeit mee (intercitystation, A35).

Natuur

- Beschermde natuurgebieden blijven in stand.
- In de kernen blijft het bestaande groen zoveel mogelijk behouden.
- We bouwen daar waar de bodem het meest geschikt is.

Voorzieningen

- Door de bevolkingsgroei blijven maatschappelijke, commerciële als horeca-voorzieningen in stand.
- De winkelcentra in Nijverdal en Hellendoorn bloeien.
- Samen met regio Twente zetten we in op preventie en proberen we inwoners gezond te houden.

Ruimte voor ondernemen

- De economie groeit.
- Er is meer ruimte voor grootschalige toeristische voorzieningen.
- Het oppervlak aan bedrijventerreinen breidt (fors) uit.
- Er komen vooral (circulaire) technologie gerelateerde bedrijven en maakindustrie bij.

Landbouw

- Het oppervlak aan landbouwgrond wordt kleiner.
- De landbouw intensificeert en maakt daarbij volop gebruik van de nieuwe technologische ontwikkelingen.
- De focus ligt op vernieuwing en toekomstbestendigheid van een concurrerende sector.

Veiligheid

- We besteden extra aandacht aan het behoud van sociale veiligheid en verkeersveiligheid.

Duurzaamheid

- In 2040 staat er een kleine modulaire kernreactor.
- We leggen een kanaal aan om de reactor te koelen.

Rol gemeente

- De gemeente regisseert de ontwikkeling van Hellendoorn. De focus ligt daarbij op het realiseren van de regionale doelstellingen.
- De gemeente bepaalt niet alles zelf, maar zorgt ervoor dat alle betrokken partijen goed samenwerken aan een gemeenschappelijk doel.
- De gemeente stelt de kaders en zorgt dat afspraken worden nagekomen. De uitvoering laat ze vaak over aan anderen, zoals bewoners, bedrijven of maatschappelijke organisaties.

Figuur 5: De toekomstverkenning Groei op één poster

4.2 Groene gemeente met een groen hart

‘Waar duurzaamheid niet alleen een doel is, maar een manier van leven’

In deze toekomstverkenning staat het respecteren van ecologische grenzen centraal. De gemeente Hellendoorn koestert de natuur en streeft ernaar de natuurlijke ecosystemen te herstellen. We maken daarom uiterlijk in 2040 alleen nog gebruik van hernieuwbare energiebronnen.

Ecologische grenzen zijn de grenzen van wat de natuur aan kan. Als we over die grenzen heen gaan, raakt de natuur uit balans. Dat heeft gevolgen voor het klimaat, de biodiversiteit (alle planten en dieren samen), en uiteindelijk ook voor ons eigen leven. Daarom zoeken we in deze toekomst alleen nog naar natuurlijke oplossingen voor onze ruimtelijke opgaven. Bijvoorbeeld door groen en blauw (water) meer ruimte te geven.

Noaberschap en sociale basis: de bevolking neemt af

De bevolking neemt in deze toekomstverkenning af. Vooral jongeren trekken weg. Het aantal 70- en 80-plussers neemt zowel absoluut als procentueel toe. Door de dubbele vergrijzing zijn sociaal isolement, dementie, hoge zorgkosten en mogelijk een gebrek aan mantelzorgers, vrijwilligers en professionals belangrijke aandachtspunten.

De gezonde leefomgeving draagt bij aan het leefgenot en de positieve gezondheid van onze inwoners. Mensen wonen vaker in woongemeenschappen, waarbij je faciliteiten (bijvoorbeeld de wasmachine), ruimten en middelen met elkaar deelt. Inwoners passen ook hun woonwensen aan: de groene omgeving die uitnodigt tot ontmoeten en recreëren compenseert de behoefte om in een groot huis te willen wonen. Samenwonen en kleiner wonen, leiden op hun beurt tot lagere woonlasten, wat het leven relaxter maakt.

Wonen: geen aanvullende woningbouwopgave

In deze toekomst is er geen ruimte meer voor groei boven op de al vastgestelde groeiopgave van 1.000 woningen. Bebouwing vindt alleen plaats binnen de bestaande rode contouren en heel kleinschalig op bestaande erven. De gemeente past daar de routekaart wonen waar nodig op aan. We bouwen ook zoveel mogelijk in de directe omgeving van al bestaande voorzieningen. Het zwaartepunt van de bouwopgave ligt daarom in Nijverdal.

We richten ons in eerste instantie op woningbouw voor de vergrijzende bevolking, met name op passende woningen voor ouderen. Pas na 2040 komt er meer ruimte op de woningmarkt voor jongeren. Vanwege de beperkte woningbouwopgave bouwen we levensloopbestendig.

De woningen worden zoveel mogelijk gestapeld gerealiseerd (ook hoogbouw), met (beperkt) parkeren op eigen terrein. Alleen dan kunnen we de woningbouwopgave binnen de rode contouren vormgeven. Gevelgroen en gevelbos gaan de versterking tegen.

Een aantal oude wijken ondergaat een transformatie, waarbij groen, blauw en duurzaamheid voorop staan. In de openbare ruimte krijgen groen en water zoveel mogelijk ruimte.

Bestaande gebouwen krijgen er waar mogelijk extra woonlagen bij. Leegstaande gebouwen worden getransformeerd van kantoor/bedrijf naar wonen. Op die manier wordt de kwaliteit van het landschap in het buitengebied behouden. Er komen sociale straten, waar niet alleen plek is voor duurzaam verkeer, maar ook ruimte is om elkaar te ontmoeten en te verblijven.

Natuur: de natuur krijgt de ruimte

Natuur en water krijgen alle ruimte, zowel in de kernen als in het buitengebied. We stimuleren groene gevels en investeren bij gestapelde bouw in gevelbossen. Alles is erop gericht de natuur te herstellen.

Voorzieningen: het voorzieningenniveau neemt af

In deze toekomst neemt de bevolking in omvang af. De samenleving vergrijst snel. Door onvoldoende draagkracht neemt het aantal maatschappelijke en commerciële voorzieningen in de kernen snel af. Inwoners doen hun inkopen in een kleine dorpswinkel, op het erf bij de boer, laten ze op een duurzame manier thuisbezorgen of moeten ervoor naar Hellendoorn, Nijverdal of een andere gemeente.

Het aantal eerstelijnsvoorzieningen neemt ook flink af. Ze worden gebundeld in Nijverdal en Hellendoorn of worden elders in de regio aangeboden. In de kleinere kernen kan een mobiele of digitale voorziening mogelijk een oplossing bieden.

Door de dubbele vergrijzing is er wel meer vraag naar zorg dan nu. De gemeente, lokale zorg- en welzijnsorganisaties en ondernemers werken nauw samen om die zorg te bieden. Door de samenwerking ontstaan nieuwe zorgvoorzieningen op het platteland, zoals zorgboerderijen.

Ruimte voor ondernemen: groene, circulaire en kleinschalige bedrijven

In de kernen bloeit het groene ondernemerschap. Ambachtelijke, circulaire en kleinschalige bedrijven krijgen de ruimte. Duurzaam toerisme groeit, met meer ruimte voor ecotoerisme en kleinschalige recreatie.

Er gelden strenge milieuregels, want de zorg voor de natuur, het milieu en klimaat staan voorop. De circulaire economie krijgt een impuls.

Op bedrijventerreinen wordt geïnvesteerd in verduurzaming van gebouwen, productie van energie en mobiliteit. Ondernemers en gemeente werken samen om netcongestie te verhelpen. Er komen energiehubbs, energieopslagmogelijkheden en mogelijkheden voor direct leveren aan de bron. Op alle daken liggen zonnepanelen om bedrijven van elektriciteit te voorzien. Het landschap blijft behouden, onder ander door rendabel agrarisch natuurbeheer. Schoon water wordt slim vastgehouden in het gebied.

Landbouw: de landbouw wordt duurzaam

In deze toekomst staan verduurzaming van de landbouw, biologische teelt en natuurinclusieve voedselproductie centraal. De landbouw evolueert naar een milieuvriendelijk en circulair model. Boeren en natuurbeheerders werken hand in hand. Uit de samenwerking

tussen boeren, inwoners, gemeente en rijksoverheid ontstaan nieuwe verdienmodellen voor de agrarische sector. De landbouwbedrijven bieden naast agrarische productie ook andere diensten, zoals recreatie of zorg. Dat draagt bij aan een veerkrachtige en diverse plattelandseconomie. Biologische en regeneratieve landbouw zijn de norm. Het gebruik van kunstmatige gewassenbestrijdingsmiddelen is niet meer toegestaan. Daarnaast beperken we niet alleen de schade die landbouw voor de natuur kan opleveren, we verbeteren de natuur actief.

De productie van vlees op boerenbedrijven neemt sterk af.

Veiligheid: aandacht voor voetgangers en fietsers

In deze toekomst staat gezonde mobiliteit centraal. We besteden extra aandacht aan veilige oversteekplaatsen, wandelmogelijkheden en fietsveiligheid.

Duurzaamheid: windenergie en zonnepanelen op daken

In deze toekomst staat de zorg voor de natuur, het milieu en het klimaat voorop. Wind- en zonne-energie wekken we zelf op. Er komt ruimte voor een aantal grootschalige energieprojecten. Hierbij ligt de voorkeur op windenergie, in combinatie met zon op daken. Dit omdat zonnevelden te veel groene ruimte in beslag nemen.

Vanwege de beperkte woningbouwopgave is natuurinclusief bouwen en levensloopbestendig bouwen de norm.

We zetten in op vergroenen, niet alleen op het maaiveld, maar ook aan de gevel. Vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor verduurzaming, ontstaan nieuwe initiatieven zoals dorps- en wijktuinen en kleinschalige energieprojecten.

Rol gemeente: de gemeente is co-creator

De gemeente is niet alleen een regelgever of toezichthouder, maar werkt samen met bewoners, bedrijven en andere partijen om plannen te maken en uit te voeren. De gemeente denkt vanaf het begin mee, brengt partijen bij elkaar, deelt kennis, en helpt bij het zoeken naar oplossingen. Dit betekent dat plannen niet kant-en-klaar worden opgelegd, maar samen worden ontwikkeld.

Inwoners, ondernemers en gemeente zetten zich gezamenlijk in om het landschap, het groen, de rust en de ruimte te beschermen. Ze houden daarbij zoveel mogelijk rekening met de behoeften van toekomstige generaties.

Groene gemeente met een groen hart

Waar duurzaamheid niet alleen een doel is, maar een manier van leven.

Wij respecteren de grenzen van de natuur en het milieu. We geven natuur en water de ruimte om te herstellen en gezond te blijven, zodat zij ook voor toekomstige generaties hun waarde behouden.

Noaberschap en samenleving

- De bevolking neemt af.
- Jongeren trekken weg.
- Er is sprake van dubbele vergrijzing.
- Inwoners, ondernemers en gemeente zetten zich gezamenlijk in om het landschap, het groen, de rust en de ruimte te beschermen.
- De gezonde leefomgeving draagt bij aan het leefgenot van onze inwoners.

Woningen

- We bouwen **maximaal 1.000 nieuwe** woningen.
- We bouwen binnen de dorpsgrenzen en dicht bij bestaande voorzieningen.
- We bouwen levensloopbestendig, gestapeld en voor ouderen.
- Leegstaande gebouwen krijgen een woonbestemming.

Natuur

- We investeren in groene gevels en gevelbossen.
- Natuur en water krijgen alle ruimte, zowel in het buitengebied als in de dorpen.
- Milieuregels worden strenger om natuur en gezondheid te beschermen.
- Het landschap blijft behouden, onder andere met behulp van agrarisch natuurbeheer.
- Drinkwater wordt slim opgevangen en bewaard.

Voorzieningen

- Het aantal maatschappelijke voorzieningen neemt snel af.
- Het aantal eerstelijnsvoorzieningen neemt snel af.
- Er wordt een relatief groot beroep gedaan op de nuldelijns zorg (preventieve zorg en Wmo).

Ruimte voor ondernemen

- In de dorpen groeit het groene ondernemerschap: ambachtelijk, circulair en kleinschalig.
- Duurzaam toerisme groeit, met meer ruimte voor ecotoerisme en kleine recreatieplekken.
- De circulaire economie wordt gestimuleerd: afval wordt zoveel mogelijk hergebruikt.
- Bedrijventerreinen worden verduurzaamd: productie, energieopslag en groene mobiliteit.
- Op alle daken komen zonnepanelen voor eigen energieopwekking.

Landbouw

- De landbouw evolueert naar een milieuvriendelijk en circulair model.
- De hoeveelheid dieren op veehouderijen neemt sterk af.

Veiligheid

- We maken de infrastructuur extra aantrekkelijk, voor voetgangers en fietsers.
- Woonwijken worden (verkeers) veiliger ingericht.
- Groen voor een prettige leefomgeving.

Duurzaamheid

- Zorg voor natuur, milieu en klimaat staat voorop.
- We gebruiken minder energie en wekken zelf stroom op met zon en wind, ook grootschalig.
- Natuurinclusief bouwen (met aandacht voor flora en fauna) wordt de standaard.
- Extra vergroening op straatniveau, aan gevels en op daken draagt bij aan een prettig woonklimaat.

Rol van de gemeente

- De gemeente werkt samen met inwoners, bedrijven en andere partners.
- Samen maken we plannen en voeren we ze uit. Doel is een groene en toekomstbestendige gemeente.

Hellendoorn 2040

Figuur 6: De toekomstverkenning Groen op één poster

4.3 Authentieke gemeente

‘Waar traditie, samenredzaamheid en vernieuwing bijdragen aan het behoud van de unieke identiteit van Hellendoorn.’

In deze toekomst staat het behouden van wat we nu hebben centraal. Daarbij bepalen de wijk- en dorpsgemeenschappen zelf voor een groot deel de toekomst. Mensen kennen elkaar, voelen zich onderling verbonden en zijn trots op hun omgeving, de kern, de wijk en het landschap. De ontwikkeling van de kernen vindt vooral plaats van onderop.

Noaberschap en sociale basis

De bevolking blijft in deze toekomst in omvang gelijk. De samenstelling van de bevolking verandert wel. Er wonen in 2040 zowel absoluut als procentueel meer ouderen in de gemeente. Binnen de groep ouderen neemt het aantal 80-plussers toe (dubbele vergrijzing). Vooral (hoogopgeleide) jongeren trekken weg, omdat ze in de gemeente geen passende woning of baan kunnen vinden.

Inwoners en ondernemers dragen zoveel mogelijk samen zorg voor hun nabije omgeving en voor elkaar. Door de dubbele vergrijzing is dat een grotere uitdaging dan nu (2025). Er zijn steeds minder vrijwilligers en ook het aantal actieve leden om het rijke verenigingsleven op peil te houden neemt af.

De eenzaamheid onder onze inwoners neemt daardoor toe. Het gaat minder goed met de mentale gezondheid van (een deel van) onze inwoners en de lokale samenleving kan dat niet allemaal meer zelf opvangen. De wachtlijsten in de zorg worden mogelijk zo lang dat niet iedereen meer geholpen wordt zoals we dat nu gewend zijn. Mensen met geld kunnen particuliere, commerciële zorg inkopen. De gezondheidskloof tussen hen en mensen met een lage sociaaleconomische status wordt groter.

Wonen: bouwen voor de lokale woningbehoefte

In deze toekomst richten we ons vooral op het bouwen voor de lokale woningbehoefte. Tot 2040 mogen daarvoor maximaal 2.000 woningen worden gebouwd. Waarschijnlijk ligt het werkelijke aantal woningen dat gerealiseerd wordt lager. Woningen worden alleen gerealiseerd als dat 100% draagvlak voor is. Vooral jongeren lopen vast om een gepaste woning te vinden en blijven langer dan gewenst thuis wonen.

De dorpen in de gemeente groeien organisch. De nieuwbouw vindt verspreid over de kernen plaats, vooral via kleinschalige projecten. Grote projecten zijn moeilijk uitvoerbaar vanwege gebrek aan draagvlak.

De nieuwe woningvoorraad sluit qua vorm en betaalbaarheid aan op de wensen van de vergrijzende bevolking. Zo worden er noaberhofjes en groepswonen vanuit projecten gerealiseerd om ook als men ouder wordt goed voor elkaar te kunnen zorgen.

In de openbare ruimte en in gebouwen zijn er veel plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en kinderen kunnen spelen.

Natuur: geen focus

In de authentieke gemeente blijft het groen dat er nu al is behouden. Omdat de gemeente in dit scenario een faciliterende rol heeft, wordt er niet actief ingezet op een balans tussen natuur en landbouw.

Voorzieningen: het voorzieningenniveau verschaalt

In deze toekomst kan sprake zijn van verdergaande verschraling van de maatschappelijke voorzieningen. In de kleine dorpskernen sluiten de basisscholen hun deuren definitief, huisartsenposten worden verder geconcentreerd. Inwoners in de kleine kernen worden nog meer dan nu meer afhankelijk van de auto. Met name voor ouderen, scholieren en huishoudens die niet over een auto beschikken, kunnen problemen ontstaan.

Ook een aantal commerciële voorzieningen krijgen het zwaar, zowel in de kleine kernen als in Hellendoorn en Nijverdal. Voor een aantal voorzieningen worden we meer afhankelijk van onze buurgemeenten en steden zoals Zwolle, Deventer en Almelo/Hengelo/Enschede.

Het wegvallen van voorzieningen kan uiteindelijk ook gevolgen hebben voor het gemeenschapsleven en de leefbaarheid in de kernen. Op eigen kracht zal de gemeenschap het patroon van vertrekkende voorzieningen niet kunnen compenseren.

Omdat de samenleving vergrijst, neemt de zorgvraag toe. Om ondersteuning te bieden, realiseren we multifunctionele accommodaties op goed bereikbare locaties. Daarin worden zowel eerstelijns- als nuldelijns voorzieningen aangeboden. Bijvoorbeeld een combinatie van huiskamer, huisarts, fysio en welzijn. De focus op preventie en een gezonde leefstijl wordt versterkt.

Ruimte voor ondernemers: functiemenging

Kleinschaligheid en lokale functiemenging (wonen, werken, zorg) worden meer de norm in deze toekomst. Het aantal hectare bedrijventerreinen blijft gelijk. Bedrijven die meer ruimte nodig hebben maar die niet kunnen vinden binnen de gemeente, trekken weg.

Landbouw: Landbouw krijgt maximale ruimte

De agrarische sector heeft maximale ruimte om te blijven produceren. De gemeente legt hen (binnen wettelijke kaders) niets in de weg om door te gaan. We staan alleen nieuwe functies in het buitengebied toe, die geen belemmering vormen voor de agrarische bedrijven die blijven. Vanuit de zorg voor elkaar, dragen inwoners en ondernemers daar ook actief aan bij. Wie dat kan betaalt bij de boer of op de markt een eerlijke prijs voor de producten. Er zijn vrijwilligers die de boeren helpen op het erf.

Veiligheid

Omdat we vooral inzetten op het behoud van wat er al is, verandert er relatief weinig. Veiligheid vraagt daarom om extra aandacht.

Duurzaamheid: Inwoners bepalen het tempo van de energietransitie

In deze toekomst zijn de aanwezigheid van groen en plekken om elkaar te ontmoeten heel belangrijk. Het slagen van de energietransitie is afhankelijk van het draagvlak in de samenleving en blijft achter bij de nationale doelstellingen. Energiearmoede blijft daarom om aandacht vragen.

Er is veel aandacht voor duurzaamheid in de zorg en een toekomstbestendig zorglandschap. Dat bereiken we door in te zetten op nuldelijns zorg en samenredzaamheid.

Rol gemeente: de gemeente is facilitator

Een faciliterende gemeente helpt anderen om hun plannen of ideeën uit te voeren, in plaats van zelf alles te organiseren of te bepalen. In deze toekomstverkenning neemt de gemeente Hellendoorn een afwachtende rol aan. Zij ondersteunt voornamelijk initiatieven die vanuit de samenleving zelf ontstaan en waar breed draagvlak voor is. De verantwoordelijkheid voor het creëren van draagvlak in de omgeving ligt bij de initiatiefnemer. Dit kan leiden tot spanningen en uiteenlopende meningen, waardoor het lastig is om initiatieven daadwerkelijk van de grond te krijgen. Aan de andere kant zorgt rol er wel voor dat plannen goed aansluiten bij de wensen en behoeften van inwoners en ondernemers in de gemeente Hellendoorn.

Oorspronkelijke gemeente

Waar traditie, samenredzaamheid en vernieuwing bijdragen aan het behoud van de unieke identiteit van Hellendoorn

Het behouden van wat we nu hebben staat centraal. De ontwikkeling (van de kernen) vindt vooral plaats van onderop.

Noaberschap en samenleving

- De bevolking blijft in omvang gelijk.
- De samenleving vergrijst. Binnen de groep ouderen neemt het aantal 80-plussers toe (dubbele vergrijzing).
- Met name jongeren trekken weg.
- Inwoners en ondernemers zorgen voor elkaar en voor hun omgeving (samenredzaamheid).
- Er zijn steeds minder vrijwilligers.

Woningen

- We bouwen maximaal **2.000 nieuwe** woningen.
- We bouwen voor de lokale woningbehoefte.
- Focus op ouderenwoningen en kleinschalige projecten.
- Ontmoetingsplekken in openbare ruimte en gebouwen.

Natuur

- Behoud van groen dat er nu is.
- Aanwezigheid groen en ontmoetingsplekken belangrijk.
- Op termijn zet gemeente zich niet in voor balans tussen natuur en landbouw.

Voorzieningen

- De zorgvoorzieningen zitten geconcentreerd in Nijverdal en Hellendoorn (multifunctionele accommodaties).
- Inwoners in de kleine kernen zijn meer afhankelijk van de auto.
- Voor winkelen zijn we meer afhankelijk van buurgemeenten en steden.
- De leefbaarheid in de kernen neemt af.

Ruimte voor ondernemen

- Het aantal hectare bedrijventerreinen blijft gelijk.
- Er is vooral ruimte voor kleinschalige bedrijven.
- Bedrijven die meer ruimte nodig hebben vertrekken.

Landbouw

- De landbouw heeft binnen de wettelijke kaders maximale ruimte om te blijven produceren.
- Wie dat kan betaalt bij de boer of op de markt een eerlijke prijs voor de producten.
- We staan alleen nieuwe functies in het buitengebied toe als ze geen belemmering vormen voor de landbouw.

Veiligheid

- De sociale veiligheid blijft gelijk.

Duurzaamheid

- De energietransitie blijft achter bij de nationale doelstellingen.
- Er is veel aandacht voor duurzaamheid in de zorg en een toekomstbestendig zorglandschap.

Rol gemeente

- De gemeente helpt initiatiefnemers en inwoners om hun plannen of ideeën uit te voeren, in plaats van zelf alles te organiseren of te bepalen.
- De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het creëren van het draagvlak dat voor de plannen nodig is.

Hellendoorn 2040

Figuur 7: De toekomstverkenning Groen op één poster

5. Op weg naar een koers voor Hellendoorn

Als aanzet voor de discussie over de koers voor Hellendoorn (stap 5) staat hieronder een eerste voorzichtige schets van hoe de toekomst van Hellendoorn er op hoofdlijnen uit zou kunnen zien. Deze schets is gebaseerd op de input die door stakeholders, inwoners, ambtenaren en het college is geleverd tijdens de bijeenkomsten die daarvoor waren georganiseerd. De schets is bedoeld als de aftrap voor de definitieve koersbepaling.

De koers die we uiteindelijk kiezen baseren we op de situatie nu, verwachte ontwikkelingen, onze missie, en de grote uitdagingen die we zien op weg naar 2040. Dit doen we met behoud van onze identiteit die onze gemeente kenmerkt.

5.1 Voorzet strategische keuzes

Op basis van de eerder benoemde uitdagingen en de input uit deze fase, is er een rode draad naar voren gekomen. Deze rode draad bestaat uit drie met elkaar samenhangende keuzes.

Keuze 1: gematigde groei

Om te bouwen aan sterke kernen en wijken en te werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen, lijkt er draagvlak te zijn voor een toekomst waarin de gemeente Hellendoorn, gematigd gaat groeien. Door gematigde groei kunnen we ook op termijn belangrijke voorzieningen in de kernen en wijken behouden. Bovendien draagt gematigde groei bij aan het behoud van een gezonde bevolkingsopbouw in de gemeente. Door jongeren en (jonge) gezinnen vast te houden en aan te trekken, is onze gemeenschap beter opgewassen tegen de gevolgen van de vergrijzing. Dit vormt ook de basis voor noaberschap: mensen die elkaar kennen, helpen en zich samen inzetten voor hun leefomgeving. Een gezonde bevolkingsopbouw heeft bovendien een positief effect op het behoud van het rijke verenigingsleven wat onze inwoners zo waarderen.

Om de leefbaarheid en sociale samenhang te behouden zouden we in elke kern woningen moeten bouwen en niet alleen voor onze eigen inwoners, maar ook voor mensen van buiten de gemeente. Hoeveel woningen we daarvoor moeten bouwen en wat voor soort woningen weten we nog niet precies. We bouwen sowieso tot 2040 in totaal 2.000 woningen om te voorzien in de eigen woningbehoefte (1.000 volgens Routekaart en 1.000 tussen 2033 en 2040). Daarbovenop denken we aan nog eens 1.000 tot 2.000 woningen om te voorzien in de gematigde groei. De realisatie daarvan deels doorlopen tot in de jaren na 2040. Per kern zal maatwerk nodig zijn om de leefbaarheid op peil te houden. Per kern/wijk zullen we ook goed moeten kijken naar wat dat betekent voor het groen en mogelijkheden om verder te vergroenen.

Met de realisatie van 1.000 tot 2.000 woningen gaan we ook een aandeel leveren in de Regionale Ontwikkelstrategie (ROS) van de Regio Twente.

Keuze 2: De agrarische sector blijft een belangrijk deel uitmaken van onze identiteit

We streven naar behoud van een vitale agrarische sector met behoud van de natuur. Samen met de boeren en de provincie willen we zoeken naar een toekomstbestendige transformatie. In de omgevingsvisie schetsen we daarvoor de hoofdlijnen.

Wat er precies mogelijk en nodig is voor een vitaal platteland, het behoud van de natuur en een goede toekomst voor onze boeren, vraagt om een nadere uitwerking. We gaan starten met een inventarisatie van het buitengebied, om over de concrete uitwerking het goede gesprek te kunnen voeren. Hoe we een toekomstbestendige agrarische sector in onze gemeente kunnen behouden. Hoe we omgaan met rood voor rood. Hoe functiemenging en andere economische dragers kunnen bijdragen aan een vitaal platteland. Hoe we de kwaliteit van het landschap kunnen behouden. En hoe we de sociale cohesie kunnen behouden en versterken. Een vitaal platteland draait namelijk niet alleen om economische en ecologische waarden, maar ook om gemeenschapszin en verbondenheid.

We realiseren ons dat het bouwen van woningen alle de kernen (zie keuze 1) gevolgen kan hebben voor de ruimte die er straks is voor de landbouw. Die gevolgen willen we zoveel mogelijk beperken, door een goede afweging te maken bij de locatiekeuze voor woningen.

Keuze 3: Samen met de buurgemeenten zoeken naar meer ruimte voor ondernemers

Kiezen voor meer woningen, behoud van de natuur en een toekomst voor onze boeren betekent dat er minder ruimte overblijft voor uitbreiding van bedrijventerreinen binnen onze gemeentegrenzen. We willen ruimte blijven bieden aan kleinschalige ontwikkelingen voor lokaal gebonden bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan het kleinschalig bedrijventerrein voor het dorp Hellendoorn. Voor meer grootschalige ontwikkeling van bedrijventerrein kijken we naar samenwerking met onze buurgemeenten. We willen met hen in gesprek om daarvoor een oplossing te vinden. Uitgangspunt daarbij is dat we de bedrijven die al in onze gemeente zijn gevestigd een goede toekomst willen geven. Verder zetten we in op vitalisering, herstructurering en slim ruimtegebruik op de bestaande bedrijventerreinen.

5.2 Drie mogelijke keuzes en nog heel veel vragen

Bovenstaande keuzes zijn een eerste aanzet voor de Koers voor Hellendoorn. Maar het zijn nog geen beloften. De keuzes kunnen wel richting geven aan het gesprek dat we met de samenleving gaan voeren. Daarnaast zijn er nog veel meer keuzes te maken. Hoe bijvoorbeeld toekomstbestendige ontwikkelen (denk aan: energietransitie, klimaatadaptatie, recreatie en toerisme, circulaire economie) past in deze schets. En welke kansen en aandachtspunten we zien ten aanzien van kansengelijkheid, veiligheid en mobiliteit. Voor al deze onderwerpen wordt in de volgende stap nader en meer definitief de Koers bepaald. We realiseren ons dat de ontwikkelingen niet ophouden in 2040. De keuzes die we nu maken, hebben ook invloed op de jaren daarna. In het Koersdocument geven we daarom een eerste doorkijk naar de mogelijke gevolgen na 2040.

6. Participatie bij het dialoogdocument

Dit dialoogdocument is voorbereid in samenwerking met inwoners, ondernemers, ambtenaren, collegeleden en raadsleden.

6.1 Van vraagstukken naar toekomstverkenningen

Onze verkenning begon bij het Verhaal van Hellendoorn en de Wiki van Hellendoorn. Vanuit deze stukken zijn we op zoek gegaan naar de lange termijn vraagstukken voor onze gemeente. Dit zijn vraagstukken waar wij als gemeente een antwoord op moeten vinden hoe wij daar mee om willen/kunnen gaan. Uiteindelijk kwamen wij tot de conclusie dat wij de komende jaren voor vier grote uitdagingen staan:

1. Leefbare kernen en wijken;
2. Iedereen doet mee;
3. Vitaal platteland;
4. Toekomstbestendig ontwikkelen.

Deze vraagstukken bestaan ook uit deelvraagstukken die in samen (en soms in samenhang) het grote vraagstuk weergeven.

De vier grote vraagstukken met de 16 bijbehorende deelvraagstukken vormden het vertrekpunt voor het opstellen van de drie toekomstverkenningen. Voor het opstellen van de toekomstverkenningen is er gekeken naar de gemeente Hellendoorn: wat zou een toekomst kunnen zijn voor onze gemeente, rekening houdend met onze identiteit en deze vraagstukken. Daarnaast hebben we bewust gekozen voor drie uiterste verkenningen, zodat dit ook het gesprek faciliteerden over deze uitersten: wat wil je wel, wat wil je niet en vooral de vraag waarom wel of niet. Deze eerste grove schets van verkenningen was het vertrekpunt voor de ontwerpessie met de ambtenaren.

6.2 Ontwerpatelier met ambtenaren

Op donderdag 20 maart 2025 vond het ontwerpatelier met de ambtenaren plaats. Tijdens deze sessie kregen de ambtenaren de gelegenheid om toe te lichten hoe zij vanuit hun vakgebied aankeken tegen de eerste grove schetsen van de toekomstverkenningen. Daarnaast waren we ook benieuwd hoe dit andere beleidsterreinen van de gemeente (of daarbuiten) raakt en wat de consequenties zijn als we niks doen. Het doel van deze sessie was om samen de verkenningen verder uit te werken en deze zover gereed te maken dat deze voorgelegd konden worden aan onze stakeholders en inwoners.

Aan de hand van drie gespreksrondes zijn we aan de slag gegaan. Op deze manier kregen de ambtenaren de gelegenheid om bij iedere verkenning zijn/haar input van zijn/haar eigen vakgebied toe te voegen. Aan het begin van iedere ronde werd de verkenning toegelicht. Vervolgens kregen de ambtenaren de gelegenheid om hun eerste indruk op te schrijven. Daarna was er ruimte voor het gesprek: wat zou jij vanuit jouw vakgebied willen toevoegen aan het scenario, welke voor- en/of nadelen brengt dit scenario voor jouw vakgebied, wat moet er vanuit jouw vakgebied landen in deze verkenning en hoe raakt dit aan de andere vakgebieden die ook aan tafel zitten?

Aan de hand van de verkregen input en gehouden discussies zijn de verkenningen inhoudelijk gevuld. Vervolgens hebben we de ambtenaren ook de mogelijkheid gegeven om feedback te geven op de eerste echte versie van de verkenningen. Het resultaat hiervan was het beginpunt voor de dialoogsessie met de stakeholders.

6.3 Dialoogsessie met stakeholders

Op 17 april 2025 vond de dialoogsessie met de stakeholders plaats. De groep stakeholders was een afvaardiging van verschillende organisaties en stichtingen. Deze waren uiteenlopend van welzijn tot duurzaamheid. Deze sessie stond tevens in het teken van het aanscherpen van de verkenningen. We hebben aan de stakeholders gevraagd welke kansen en bedreigingen zij zien bij de verschillende scenario's. Daarnaast waren we ook benieuwd welke aanscherping er nog nodig was om in de volgende fase een keuze te kunnen maken.

De opzet van deze middag kwam redelijk overeen met het ontwerpatelier van de ambtenaren. De stakeholders gingen langs bij twee verkenningen. Hier werd er gevraagd wat zij van deze verkenning vonden, welke voor- en nadelen dit heeft voor het vakgebied waar zij in werken en op welke manier hun vakgebied onderdeel kon zijn van de verkenning. Daarnaast werd er ook gevraagd wat er volgens hen nodig was om het scenario te verbeteren.

Ook deze input is verwerkt. De tweede versie van de verkenningen diende als vertrekpunt voor de reflectiesessie met de inwoners.

6.4 Reflectiesessie met inwoners

Op 7 mei 2025 vond de reflectiesessie met de inwoners plaats. Deze avond waren de inwoners uitgenodigd die tijdens de vorige inwonersavond (9 december 2024) hadden aangegeven nogmaals mee te willen denken met deze visie. Daarnaast waren ook vertegenwoordigers van inwonersgroepen uitgenodigd (denk aan de plaatselijke belangen, buurt/wijkverenigingen, ouderenbonden, etc.). Deze avond stond in het teken van reflectie: zijn de verkenningen een voldoende basis om uiteindelijk keuzes te kunnen maken?

Tijdens deze avond gingen de inwoners in groepen uiteen. Hierbij werd er aan hen gevraagd om elke keer twee verkenningen met elkaar te vergelijken (bijvoorbeeld de oorspronkelijke gemeente met de groene gemeente). Hierbij was de vraag iedere keer hetzelfde: welke verkenning heeft uw voorkeur en waarom. De rode draad van deze gesprekken is genoteerd en meegenomen om de verkenningen nog verder aan te scherpen.

6.5 Verkenningen met het college

Voor het college zijn er twee sessies georganiseerd. Op 20 mei 2025 gingen de collegeleden op reis naar de verschillende verkenningen. Iedere bestemming waar ze langs gingen representeerde een verkenning. Bij iedere bestemming werd een toelichting gegeven op de verkenning, waarna er de mogelijkheid was om vragen te stellen. Naast de collegeleden, sloten ook ambtenaren van verschillende afdelingen aan. Dit zorgde voor scherpere bij de beantwoording van de vragen en in de dialoog.

Een week later (27 mei 2025) ging het college met elkaar in gesprek. Wat vond het college van de verkenningen? Welke keuzes zouden zij maken en waarom? Uit dit gesprek kwam een voorzichtig eerste potloodschets voor de toekomst van Hellendoorn. Deze is later nog verder aangescherpt en terug te vinden in het vorige hoofdstuk.

6.6 Dialoogavond raadsleden, collegeleden en ambtenaren

Op dinsdagavond 3 juni hebben er gesprekken plaatsgevonden tussen raadsleden, collegeleden en ambtenaren. Deze avond stond in het teken van het toetsen of de verkenningen de juiste ingrediënten bevatten om het gesprek over de toekomst te voeren. De werkwijze van deze avond was hetzelfde als de reflectiesessie met de inwoners. Er vonden twee rondes plaats waarbij een gemengde groep van raadsleden, collegeleden en ambtenaren twee verkenningen met elkaar gingen vergelijken. Tijdens deze vergelijking stonden de vragen: welke verkenning heeft je voorkeur en waarom, centraal. Hierover werd vervolgens het gesprek met elkaar gevoerd, waarna er een rode draad uit naar voren kwam. Deze rode draad is genoteerd en meegenomen in de laatste aanscherping van de verkenningen.

Wat opviel was dat de rode draad uit de gesprekken tussen raadsleden, collegeleden en ambtenaren overeenkwam met de rode draad van de inwonersavond.

6.7 Opstellen dialoogdocument

Dit dialoogdocument is opgesteld naar aanleiding van alle verkregen input. Het document is zo opgebouwd dat zichtbaar is welke stappen er gezet zijn om uiteindelijk tot het eindresultaat van deze stap te komen: de potloodschets. Zoals hiervoor beschreven zijn er meerdere momenten geweest waarop er input is opgehaald. Zowel intern als extern. Na iedere bijeenkomst is de input verwerkt, zijn de verkenningen aangescherpt, met uiteindelijk doel een voorzichtige rode draad die als vertrekpunt dient voor het gesprek aan het begin van de volgende stap: het opstellen van het koersdocument.

Bijlagen

Kansen en aandachtspunten

Deze tabel geeft de drie toekomstverkenningen – Groen, Authentiek en Groei – naast elkaar weer. Per toekomst is een beschrijving op hoofdlijnen opgenomen, aangevuld met de gevolgen voor de 16 opgaven zoals die uit de vorige stappen naar voren zijn gekomen. We geven de strategische kansen (☑) en aandachtspunten (🔔) weer.

Onderdeel	Groene gemeente	Authentieke gemeente	Groeiende gemeente	
TOEKOMSTBESCHRIJVING	1. Kern van de toekomstverkenning	Ecologische grenzen bepalen hoe we leven, bouwen en consumeren. Duurzaamheid is het uitgangspunt in alles. Natuurherstel, biodiversiteit en circulariteit staan centraal. We bouwen maximaal 1.000 woningen tot 2040. De bevolking neemt af en vergrijsst in hoog tempo.	We zetten in op behouden van wat waardevol is: identiteit, het groene landschap, de cultuur en gemeenschapszin. De lokale gemeenschap bepaalt samen de richting. We bouwen maximaal 2.000 woningen tot 2040. De bevolking blijft gelijk en vergrijsst bovengemiddeld.	De gemeente groeit sterk en sluit aan bij Twente als innovatieve topregio. Technologische vooruitgang, economische dynamiek en behoud van voorzieningen staan centraal. We bouwen 5.000 woningen tot 2040. De bevolking groeit, de vergrijzing ligt op het landelijk gemiddelde.
	2. Rol van de gemeente	De gemeente is co-creator: werkt vanaf de start samen met inwoners en organisaties aan gedeelde oplossingen, stimuleert initiatieven en deelt kennis.	De gemeente is facilitator: helpt anderen om hun plannen of ideeën uit te voeren, in plaats van zelf alles te organiseren of te bepalen. Er kan veel als er breed draagvlak voor is. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het creëren van dat draagvlak.	De gemeente is regisseur: stelt kaders, bewaakt voortgang en zorgt voor samenwerking tussen partijen, met focus op regionale doelen.
	3. Wat merk je als inwoner?	Inwoners leven rustiger en hebben meer groen om zich heen. Maar er zijn steeds minder voorzieningen beschikbaar en op termijn neemt de werkgelegenheid in de gemeente af. Zelfredzaamheid en samenwerking zijn belangrijker. De fysieke afstand tot de zorg neemt verder toe. De gemiddelde leeftijd van onze inwoners neemt snel toe. Jongeren trekken weg. De focus op groen kan een aantrekkende kracht hebben voor een bepaalde groep mensen buiten de gemeente die op zoek is naar rust, ruimte en groen.	Inwoners voelen zich betrokken bij hun omgeving en bij elkaar. Het voorzieningenaanbod verschaalt. Er komen nauwelijks banen bij. Een aantal multifunctionele accommodaties voor zorg en ontmoeting draagt bij aan de samenredzaamheid. Jongeren trekken soms weg door gebrek aan kansen en woningen.	Inwoners profiteren van nieuwe kansen, banen en voorzieningen. De inwoners ervaren ook meer drukte, diversiteit en sociale verandering.

4. Wat merk je als ondernemer?	. Groene groei en duurzaam ondernemen worden gestimuleerd. De fysieke ruimte om te groeien is daarentegen heel beperkt. De milieuregels worden strenger. Daarnaast liggen er kansen voor de ondernemers in het ecotoerisme en kleinschalige recreatie.	De ondernemer krijgt beperkt toekomstperspectief.	Er komen meer mogelijkheden voor uitbreiding van ondernemingen. Daarnaast worden innovatieve ideeën gestimuleerd
5. Wat zie je in het straatbeeld?	Groene gevels, wijkmoestuinen, daktuinen en ecologische zones. Hoogbouw wordt ingezet om binnen de bebouwingsgrenzen te blijven.	In het straatbeeld verandert weinig. Bestaande gebouwen en structuren blijven behouden. Er komen vooral op een aantal transformatielocaties en uitbreidingslocaties woningen bij. Transformatie en kleinschalige toevoegingen zoals noabershofjes zijn de norm.	Er komen nieuwe wijken bij met hogere dichtheden, een intercitystation en innovatieve bedrijventerreinen.

Onderdeel	Groene gemeente	Authentieke gemeente	Groeiende gemeente
STERKE WIJKEN EN KERNEN	A.1 Gevolgen voor wonen ☒ We bouwen levensloopbestendig en natuurinclusief. Jongeren vinden lastig een woning, hoogbouw tast dorpskarakter aan.	☒ Elke kern mag bouwen voor eigen behoefte. Als alleen gebouwd wordt voor eigen vraag, blijven er te weinig woningen.	☒ Veel woningen voor verschillende doelgroepen. Groei vraagt veel ruimte en capaciteit; bij de voorbereiding is aandacht voor sociale samenhang belangrijk.
	A.2 Gevolgen voor werkgelegenheid in de kernen en wijken ☒ Bedrijven gaan zich meer specialiseren in groen ondernemerschap. Daarnaast liggen er kansen voor kleine ondernemers met aandacht voor duurzaamheid. De werkgelegenheid neemt af. Bedrijven die willen groeien vertrekken, ook door strengere milieunormen.	☒ Inwoners steunen lokale bedrijven. Vooral in de kleine kernen neemt de werkgelegenheid af. Bedrijven die meer ruimte nodig hebben vertrekken.	☒ De werkgelegenheid groeit en diversifieert De werkgelegenheid in de landbouw neemt af.

A.3 Gevolgen voor voorzieningen	☒ Er komt meer draagvlak voor landgoedwinkels Dubbele vergrijzing en krimp leiden tot verlies van veel voorzieningen.	☒ We realiseren een beperkt aantal multifunctionele ontmoetingsplekken voor zorg en welzijn. Verdere verschraling van basisscholenaanbod, winkelvoorzieningen etc.	☒ Toename van voorzieningen in het algemeen. We zien ook kansen voor meer middelbaar of mbo-onderwijs. Investerings blijven nodig; lokale voorzieningen kunnen door regionalisering alsnog verdwijnen.
A.4 Gevolgen voor groen in de kernen	☒ Er komt meer groen in de kernen. Stenen tuinen verdwijnen. Waar verdichting aan de orde is, neemt groen op het maaiveld af. Dat wordt gecompenseerd door verticaal groen.	☒ Behoud van het groen wat er nu is. Er is minder sturing op het behoud van groen en de kwaliteit van de openbare ruimte.	☒ Opbrengsten uit woningbouw kunnen (deels) ingezet worden voor groene wijken. De druk op het groen in de bebouwde kom neemt toe.
A.5 Gevolgen voor veiligheid	☒ Een groene omgeving draagt bij aan vriendelijker en socialer gedrag. Door de dubbele vergrijzing is er sprake van een vergroting van een minder weerbare groep.	☒ Buurtpreventie en grote sociale controle dragen bij aan veilige leefomgeving. Er is een risico dat bepaalde groepen worden buitengesloten.	☒ Door veiligheid aan de voorkant mee te nemen bij ruimtelijke ontwikkelingen, ontstaat een veilige leefomgeving. Als er veel mensen van buiten komen die de mores van onze gemeenschap niet kennen, kan dat negatieve invloed hebben op het veiligheidsgevoel.

Onderdeel	Groene gemeente	Authentieke gemeente	Groeierende gemeente
IEDEREEN DOET MEE	B.1 Gevolgen voor kansengelijkheid ✓ Iedereen kan van het groen genieten. Er is geen sprake meer van energiearmoede door gezamenlijk eigendom. 🔔 Op het gebied van wonen neemt de kansengelijkheid af.	✓ Sociaal ondernemerschap en zorg voor elkaar, zorgen dat iedereen mee blijft doen in de samenleving. 🔔 De kansengelijkheid blijft ongewijzigd in stand.	✓ Er komen voor iedereen meer kansen op de woningmarkt en de lokale arbeidsmarkt. Op basis van de nationale regelgeving worden ook veel sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen toegevoegd.
	B.2 Effecten op noaberschap en sociale basis ✓ Collectieve woonvormen, dorpsuinen en zorginitiatieven versterken het noaberschap. 🔔 Vergrijzing en hoogbouw kunnen sociale samenhang onder druk zetten. De zorgkosten stijgen door versnelde dubbele vergrijzing.	✓ Sterk noaberschap en sociale samenhang, samenwerking en minder eenzaamheid. 🔔 Kan leiden tot geslotenheid en minder ruimte voor afwijkende stemmen. De zorgkosten kunnen stijgen door bovengemiddelde vergrijzing.	✓ Nieuwe bewoners zorgen voor diversiteit. 🔔 Noaberschap en gemeenschapsgevoel nemen af. De zorgkosten stijgen door minder zorg voor elkaar.
	B.3 Gevolgen voor alles voor iedereen bereikbaar ✓ Lopen, fietsen en (zelfrijdend) deervoer krijgen voorrang boven de auto en worden gestimuleerd. 🔔 De fysieke afstand tot veel voorzieningen neemt toe. De kosten voor vervoer worden hoger.	✓ Door meer draagvlak voor (zelfrijdend) deervoer blijven voorzieningen fysiek bereikbaar. 🔔 Voor sommige voorzieningen moeten we verder reizen (scholing, zorg) of wordt er gebruik gemaakt van digitale voorzieningen	✓ Er komt meer draagvlak voor uitbreiding van wegen, openbaar vervoer en een intercitystation. 🔔 Er zijn grote financiële en ruimtelijke investeringen noodzakelijk om de fysieke bereikbaarheid van kernen en voorzieningen op peil te houden.
	B.4 Gevolgen voor gezondheid en leefomgeving ✓ Groen nodigt uit tot bewegen, zorgt voor stressvermindering en leidt (op langere termijn) tot lagere zorgkosten. 🔔 Minder voorzieningen dichtbij, dus meer afhankelijk van ondersteuning en vervoer of digitale oplossingen.	✓ Rust en groen blijven behouden. Op korte termijn blijft het leven comfortabel. 🔔 Gezondheidsrisico's van landbouw blijven, bv. spuitzones. De kwetsbaarheid voor verhitte, droogte en extreme weersomstandigheden blijft.	✓ Slimme wijken bevorderen sport en beweging. Een betere toegang tot veel voorzieningen heeft indirect een positief effect op de gezondheid. 🔔 Groeidrang kan openbare ruimte en rust onder druk zetten.

Onderdeel	Groene gemeente	Authentieke gemeente	Groeierende gemeente
VITAAL PLATTELAND	C.1 Effecten op de landbouw ✓ Biologische, circulaire landbouw en agrarisch natuurbeheer zijn de norm. ⚠ De omschakeling naar biologische, circulaire landbouw is kostbaar en niet voor elke boer haalbaar.	✓ Landbouw behoudt de huidige ruimte, voor zover de gemeente daar invloed op heeft. ⚠ Er is weinig sprake innovatie of verduurzaming; traditionele landbouw blijft dominant.	✓ Innovaties en schaalvergroting in landbouw verhogen productie en efficiëntie. ⚠ Familiebedrijven verdwijnen, monocultuur neemt toe.
	C.2 Effecten voor de natuur ✓ De natuur krijgt de ruimte en herstelt. Natuurgebieden worden meer met elkaar verbonden. De biodiversiteit neemt toe. ⚠ Omdat de natuur nog aantrekkelijker wordt, is er een kans dat er ook meer bezoekers op afkomen	✓ Behoud van de huidige ruimte voor natuur. ⚠ De spanning tussen zorg voor de natuur en ruimte voor de landbouw blijft voortbestaan.	✓ ⚠ Monocultuur en eenzijdige aandacht voor gewassen die meer geld opleveren zetten de biodiversiteit verder onder druk.
	C.3 Effecten op het landschap ✓ Het kenmerkende landschap/natuur blijft behouden door bestaande bebouwingsgrenzen te respecteren. ⚠ Er is ook in het buitengebied ruimte nodig voor de productie van hernieuwbare energie.	✓ De bestaande landschappen blijven zoveel mogelijk behouden. Landschap en cultuurhistorie zijn leidend in ruimtelijke ontwikkeling. ⚠ Er is ruimte voor vernieuwing, maar voor die vernieuwing is moet wel breed draagvlak zijn. Versnippering van het landschap.	✓ Er worden nieuwe elementen toegevoegd die de kwaliteit van het landschap kunnen versterken. ⚠ Het bestaande landschap wordt op een aantal plekken ingrijpend anders.

Onderdeel	Groene gemeente	Authentieke gemeente	Groeierende gemeente
TOEKOMSTBESTENDIG ONTWIKKELEN	D.1 Gevolgen voor ruimte voor ondernemen, toerisme en recreatie ✓ De nadruk ligt op kansen voor groene bedrijven en duurzaam, natuurgebonden toerisme. De toeristische aantrekkingskracht van de gemeente wordt vergroot. ⚠ De fysieke ruimte om te ondernemen neemt af.	✓ De nadruk ligt op buurteconomie, recreatie en het behoud van de bestaande toeristische voorzieningen. ⚠ De fysieke ruimte om te ondernemen neemt af.	✓ De nadruk ligt het creëren van meer ruimte voor bedrijven en toeristische activiteiten die een relatie hebben met het regionale profiel. ⚠ Er is een kans dat kleine lokale bedrijven onvoldoende kunnen concurreren met grote aanbieders.
	D.2 Gevolgen voor klimaatadaptatie ✓ Bij inbreiding is klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen de norm. De gemeente stimuleert maatregelen tegen hittestress. ⚠ Niet iedereen heeft evenveel middelen of ruimte om maatregelen te nemen. Klimaatadaptatie kan onbedoeld sociale ongelijkheid versterken als er geen aandacht is voor gelijke kansen.	✓ Als inwoners en ondernemers het thema omarmen, kan dat leiden tot versnelling van projecten en afname van hittestress etc. ⚠ Klimaatadaptatie krijgt alleen prioriteit als er breed draagvlak voor is.	✓ Bij uitbreiding en grootschalige nieuwbouw wordt klimaatadaptatie als onderdeel van de planvorming meegenomen. ⚠ Er komen meer gebouwen en stenen, de ruimtelijke verdichting beperkt de adaptatiemogelijkheden. Er is sprake van verhoogde kwetsbaarheid voor wateroverlast, droogte en hitte.
	D.3 Effecten op energietransitie ✓ Oplossingen van lokale energiecoöperaties, zon- en windenergie worden geïntegreerd in landschap. ⚠ Netcongestie en ruimtedruk beperken de snelheid van uitvoering.	✓ We zien vooral kansen voor kleine energiecoöperaties en lokale initiatieven. ⚠ De provincie voert de regie op windenergie. Er zijn grenzen aan het maken van keuzes van onderop.	✓ Er is ruimte voor een kleine kerncentrale en we verzilveren waterstofkansen om voor eigen bevolking en omliggende gemeenten in de toekomstige energievoorziening te voorzien. ⚠ Grote opgaven vragen forse investeringen en regie. Voor de korte termijn blijft investeren in wind- en combinatie zonne-energie noodzakelijk.
	D.4 Gevolgen voor circulaire economie ✓ De deeleconomie floreert. Er is veel ruimte voor korte circulaire productieketens (verbouw en gebruik van natuurlijke bouwmaterialen). Hergebruik van gebouwen krijgt voorrang boven sloop/nieuwbouw. ⚠ Circulair bouwen met gebruikte materialen is een grote uitdaging qua kennis, benodigde tijd en capaciteit.	✓ De deeleconomie is gebaseerd op samenredzaamheid. ⚠ Het tempo om circulair te worden vertraagd.	✓ Nieuwe wijken en bedrijventerreinen kunnen vanaf de start circulair worden ingericht. zoveel mogelijk nieuwe technieken worden ingezet. De regierol van de gemeente maakt het mogelijk om hier actief op te sturen. ⚠ Een toename van materiaal- en grondstoffen-gebruik leidt vaak tot vergroting van lineaire consumptiepatronen. We nemen grondstoffen uit de natuur, maken producten, gebruiken ze even en gooien ze daarna weg.